

171
1947

სსრკ
განათლების
მინისტრის
ბიბლიოთეკა

საბავთველოს სსრ განათლების
სამინისტროს ბრძანებითა
და განკარგულებათა

პრებული

წელიწადი მათე

№ 4	Сборник приказов и Распоряжений Министерства Просвещения Груз. ССР	1947 წ.
-----	---	---------

შ ი ნ ა ა რ ს ი

9767

1. დადგენილება — მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის შესახებ ქართული ლიტერატურისა, სამოქალაქო ისტორიისა, ბუნებისმეტყველებისა, ქიმიისა და ფიზიკის სწავლებასთან დაკავშირებით 2 გვ.
2. ბრძანება № 476—1944 წლ. 7 თებერვლის ბრძანების შესრულების შემოწმების შედეგების შესახებ 26 "
3. ბრძანება № 505—განსაზღვრის 1944 წ. 9 მარტის ბრძანების შესრულების შემოწმების შედეგების შესახებ 34 "

თბილისი 1947 წ.

რ ე რ გ ე ნ ი ლ ე ბ ა

საქართველოს განათლების სამინისტროს
კოლეგიისა

მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის შესახებ ქართული ლიტერატურისა, სამოქალაქო ისტორიისა, ბუნებისმეტყველებისა, ჰიმნისა და ფიზიკის სწავლებასთან დაკავშირებით.

კოლეგიამ მოისმინა რა მახარაძის, ახმეტის, კაჭრეთის, ყვარელის, ვანის, ბორჯომის, ჩხოროწყუს და ჩხარის რაიონის სკოლებში ქართული ენისა და ლიტერატურის, ისტორიის, ფიზიკისა და ბუნებისმეტყველება-ჰიმნის სწავლების მდგომარეობის შემოწმების შედეგები, აღნიშნავს, რომ ამ საგნების სწავლების დარგში მოპოებულია ერთგვარი წარმატებანი.

ჩვენი სკოლების მნიშვნელოვანმა ნაწილმა კარგად გაიგო ქურნალ „ზეზდასა“ და „ლენინგრადის“ შესახებ საკავშირო კ. პ. (ბ) ცენტრალური კომიტეტის ისტორიულ გადაწყვეტილებაში წამოყენებული ამოცანები მოზარდ თაობის იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის შესახებ და სასწავლო-აღმზრდელობითი მუშაობა წარმართა ამ გადაწყვეტილების განუხრელად გატარების უზრუნველსაყოფად.

მასწავლებელთა მოწინავე ნაწილი სისტემატურად მუშაობს თავისი იდეურ-პოლიტიკური დონის ამაღლებისა და პედაგოგიური ოსტატობის გაუმჯობესებისათვის, საფუძვლიანად ემზადება გაკვეთილებისათვის, გაკვეთილს ატარებს შინაარსიანად და მიმზიდველად, პროგრამული მასალის დამუშავებას უკავშირებს მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის ამოცანებს და ზრდის მოსწავლეებში ინტერესს და მისწრაფებას ცალკე სასწავლო საგნების ღრმად და საფუძვლიანად შესწავლისადმი.

ბორჯომის ქალთა საშუალო სკოლის ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი ქეთევან ცერაძე მხატვრული ნაწარმოებებს ყოველმხრივ და საფუძვლიანად დამუშავებასთან ერთად, მოსწავლეების ყურადღებას ამახვილებს ნაწარმოების იდეურ მხარეებზე და იმ სოციალურ-პოლიტიკურ ვითარებაზე, რომელშიაც ის ნაწარმოები წარმოიშვა. მოსწავლეებმა იციან არა მარტო მოთხრობის, რომანის, ლექსის, პოემისა და დრამის შინაარსი, არამედ შესწევთ მათ მხატვრული და სტილისტური ანალიზის უნარი, კარგად აქვთ გააზრებული ნაწარმოების სოციალური ფონი, დედააზრი, მოქმედ გმირთა სულიერი განწყობილება, მათ გამოუმუშავებულ აქვთ სწორი და ნათელი თვალსაზრისი მწერლის შემოქმედების შესახებ, ისინი დამაჯერებლად ახასიათებენ იმ სოციალ-პოლიტიკურ პირობებს, რომელშიაც მწერალს უხდებოდა მოღვაწეობა და იმ ძირითად სოციალურ მოტივებს, რომლებმაც განსაზღვრეს მწერლის შემოქმედების ხასიათი. ამ სკოლის მე-9 კლასის მოსწავლეებმა კარგად იციან, რომ თეიმურაზ I-ის სევდა და მწუხარება არ იყო პიროვნული, არამედ ის გამოწვეული იყო XVI-XVII საუკუნეებში საქართველოს სოციალ-ეკონომიური და პოლიტიკური მდგომარეობით; X კლასის მოსწავლეებმა იციან რეალიზმისა და რომანტიზმის წარმოშობის მიზეზები, ნ. ბარათაშვილის რომანტიზმის თავისებურებათა განმსაზღვრელი ფაქტორები და სხვ. ასევე კარგად მუშაობენ პ. იობიშვილი (მახარაძის რაიონის ვაჟთა სკოლა), ნ. მეღუა (მახარაძის რაიონის ბახვის საშუალო სკოლა), კ. სვანაძე (ქუთაისის რაიონი, საყულიის საშ. სკოლა) და სხვა.

ისტორიის მასწავლებლები ი. სეფაშვილი (ყვარელის საშუალო სკოლა), ლ. მამფორია (ჩხოროწყუს საშუალო სკოლა), ა. გულუა (ბათუმის საშუალო სკოლა), დ. აბესალაშვილი (ჩხარის საშუალო სკოლა) და სხვები კარგად ასწავლიან ისტორიას. ამ სკოლების მოსწავლეები სავსებით სწორად აშუქებენ დიდი ოქტომბრის სოციალისტური რევოლუციის წინ შექმნილ მდგომარეობას; დალაგებულად, ზუსტი თანამიმდევრობით მოგვითხრობენ რევოლუციური კრიზისის ზრდისა და მასების ბოლშევიზაციის შესახებ. დამაჯერებლად ასაბუთებენ შეიარაღებული აჯანყებების აუცილებლობას, მოხდენილად უკეთებენ ანალიზს იმ დროს შექმნილ საერთაშორისო ვითარებას, სწორად აშუქებენ გლეხთა მოძრაობის დამახასიათებელ ნიშნებს, გააზრებულად არ-

ჩვენ მეფის რუსეთის საგარეო პოლიტიკის საკითხებს, ჩვენი ქვეყნის ხალხთა ბრძოლას უცხოელ დამპყრობლების წინააღმდეგ.

ჩხარის რაიონის თერჯოლის საშუალო სკოლის ბიოლოგიის მასწავლებელი მ. ქავთარაძე, ვანის საშუალო სკოლის ბიოლოგიის მასწავლებელი ი. კორძაძე, ბორჯომის ქალთა საშუალო სკოლის ქიმიის მასწავლებელი ი. დუმბაძე სისტემატურად იმალეებენ იდეურ-პოლიტიკური მომზადების დონესა და პედაგოგიურ-მეთოდურ კვალიფიკაციას, ეცნობიან მარქსიზმ ლენინიზმის შრომებს და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა მიღწევებს, გულდასმით ემზადებიან ყოველი გაკვეთილისათვის და გაკვეთილს ატარებენ მაღალხარისხოვნად, -სასწავლო მასალას გადასცემენ ისე, რომ მოსწავლეებში იწვევენ ცხოველ ინტერესს საგნის დაუფლებისათვის, მიზანშეწონილად იყენებენ თვალსაჩინოებას და ექსკურსიებს.

ასევე კარგად მუშაობენ მასწავლებლები გ. გიორგაძე და ი. კორძაძე—ვანის საშუალო სკოლა, ო. თავაძე—ბორჯომის ქალთა საშუალო, სკოლა ი. ლომინაძე—ჩხარის საშუალო სკოლა, რ. ჟიდაევი—ბორჯომის რუსული საშუალო სკოლა და სხვები.

ფიზიკის სწავლებისას მოსწავლეებში სწორი მეცნიერული მსოფლმხედველობის გამომუშავებისათვის კარგად მუშაობს ქ. მახარაძის ვაჟთა საშუალო სკოლის მასწავლებელი გრ. კალანდარიშვილი; ის სასწავლო მასალის დამუშავების დროს არ კმაყოფილდება მარტო ფიზიკური მოვლენის განკერძოებულად განხილვით, არამედ თითოეულ მოვლენას იხილავს სხვა მოვლენებთან კავშირში და აცნობს მოსწავლეებს ბუნების მოვლენებს შორის კანონზომიერ ურთიერთობას.

მაგალითად, მასწავლებელმა XI კლასში დაამუშავა მასალა „მაგნიტური ინდუქცია“, მის მიერ მაგნიტური ინდუქციის მოვლენა დემონსტრირებული იქნა ცდით, განსაზღვრა რა არის მაგნიტური ინდუქცია და ამ მოვლენასთან კავშირში დაასაბუთა მაგნიტის მიერ რკინისა და ფოლადის მიზიდვის მიზეზები. მაგნიტური ურთიერთქმედების სივრცეში გადაცემის საკითხის შესახებ მასწავლებელმა გააცნო მოსწავლეებს სხვადასხვა დროის მეცნიერული შეხედულებანი, განმარტა თანამედროვე მეცნიერული მონაცემები ეთეროვანი სივრცის შესახებ; განსაზღვრა ეთერი—როგორც მატერიის განსაკუთრებული ფორმა, რომელშიაც ვრცელდება სინათლის ელექტრომაგნიტური ტალღები. მასწავლებელმა ხაზგასმით აღნიშნა, რომ

მატერიის გარეშე შეუძლებელია სივრცეში რაიმე ძალის მოქმედება. მან წინასწარ ნათელი გახადა მოსწავლეთათვის კავშირი ელექტრო-მაგნიტური ტალღებისა და სინათლის გავრცელების მოვლენებთან, და საფუძველი მოუზადა მოსწავლეებში ფიზიკის საკვანძო კავშირებს ბზე და მათი შეცნობის შესახებ სწორი მატერიალისტური შეხედუ-ლების გამომუშავებას.

მიუხედავად ამისა ჩვენი რესპუბლიკის მრავალ სკოლაში სას-წავლო-აღმზრდელობითი მუშაობის დონე ჯერ კიდევ ვერ პასუ-ხობს მოზარდი თაობის კომუნისტურად აღზრდის დარგში პარტიისა და მთავრობის მიერ დასახულ ამოცანებს. ზოგი სკოლის დირექტორი და მასწავლებელი აღმზრდელობით მუშაობას სკოლაში საზღვრავს მხოლოდ და მხოლოდ მოსწავლეთა „წესებში“ მოცემული მუხლების მექანიკურ გატარებით და უგულბებლყოფს ცალკე საგნების სწავ-ლების აღმზრდელობით მნიშვნელობას.

ჩატარებულმა შემოწმებამ ცხადჰყო, რომ ზოგ სკოლაში ქარ-თული ენისა და ლიტერატურის, ისტორიის, ფიზიკის, ბუნებისმეტ-ყველებისა და ქიმიის სწავლება მოკლებულია ღრმა იდეურ-პოლი-ტიკურ შინაარსს.

ბევრ სკოლაში ქართველ კლასიკოსთა და თანამედროვე მწერ-ლების მხატვრული ნაწარმოების სწავლებას მასწავლებლები სათა-ნადოდ არ უკავშირებენ მოსწავლეებში იდეურ-პოლიტიკური აღ-ზრდის ამოცანებს. მხატვრულ ნაწარმოებებს ხშირ შემთხვევაში ასწავლიან მშრალად, ზერელედ, კმაყოფილდებიან ნაწარმოების ში-ნაარსის გადმოცემით, ნაწარმოების გმირთა დახასიათებით მწერ-ლის წერის მანერის მოკლე ანალიზით, ლექსიკური მასალის გარ-ჩევით და არ ამახვილებენ მოსწავლეთა ყურადღებას ნაწარმოების იმ იდეურ მხარეზე და განწყობილება-სულისკვეთებაზე, რაც მწერ-ლის მიერ ამ ნაწარმოებშია გამოხატული.

ამის შედეგად მოსწავლეებს არა აქვთ ნათელი წარმოდგენა მხატვრული ნაწარმოების გმირთა სოციალურ გარემოზე და იმ კლასებზე, რომელთა აზრისა და მისწრაფებების გამომხატველნი ეს გმირები არიან, ისინი საკმაოდ ვერ ერკვევიან ლიტერატურულ მიმართულებათა წარმოშობის მიზეზებში, ამ მიმართულებათა სო-ციალურ-კლასობრივ არსში.

ახმეტის საშუალო სკოლის IV კლასის მასწავლებელმა მ. შამა-ნაურმა მოსწავლეებს წააკითხა გრიშაშვილის ლექსი „ორი სიტყვა“,

ზოგმა მოსწავლემ ზეპირათაც სიტყვა ეს ლექსი, მაგრამ მოსწავლეებს არ გაუაზრებიათ სიტყვების „სამშობლოს“ და „გაზარჯვების“ მნიშვნელობა და ცნობებების გარეშე დარჩა ის აზრი, რომ ჩვენი მშობლო გამარჯვების გარეშე წარმოუდგენელია და ამ გამარჯვებას სქედავენ ჩვენი ქვეყნის პატრიოტები. იმავე სკოლის V კლასში მასწავლებელმა მ. ანტონოვამ ახსნა აკაკის ლექსი „ღამურა“. მოსწავლეებმა ღამურა პირდაპირი მნიშვნელობით გაიგეს და მათთვის გაუაზრებელი დარჩა ლექსის მნიშვნელოვანი ადგილი: „კრულ იყოს მისი სახელი, ვინც მთა გასცვალოს ბარზედა, თვისტომის დამწუნებელსა ჭირი მიუფა კარზედა“. ზემო-აღვანის საშუალო სკოლის მეშვიდე კლასში მოსწავლეებმა ზეპირად იციან ვაჟა-ფშაველას ლექსი „ჩივილი ხმლისა“, მაგრამ ლექსის ირგვლივ გამართული საუბრით ირკვევა, რომ მასწავლებელმა სწორად ვერ განუმარტა მოსწავლეებს, თუ რას წარმოადგენდა მეფის რუსეთი, მოსწავლეებს ასეთი აზრი შეუძუმავდათ: „რუსეთი ჩაგრავედა საქართველოს“, „რუსები ჩაშორჩენილობას ხელს უწყობდნენ საქართველოში“ და სხვა. მოსწავლეები ვერ ანსხვავებენ „რუსეთს“ „მეფის რუსეთისაგან“ და არ იციან, რომ რუსი ხალხი ისე იჩაგრებოდა მეფის ხელისუფლების შიერ, როგორც სხვა ერები, რომ „მეფის რუსეთი ხალხთა საპყრობილეს წარმოადგენდა“. იმავე სკოლის XI კლასის მოსწავლეები ვერ ერკვევიან ლიტერატურულ მიმართულებებში, არ ესმით რეალიზმის და რომანტიზმის არსი, წარმოდგენა არა აქვთ იმაზე თუ რა სოციალურ ვითარებაში წარმოიშვა ეს მიმართულებანი და საზოგადოების რომელი ფენის სულისკვეთების გამომხატველია ისინი. იგივე ითქმის სოფ. ყვიბისის (ბორჯომის რაიონი) საშუალო სკოლის XI კლასის მოსწავლეებზედაც (მასწ. ე. იობაშვილი).

ბორჯომის რაიონის ახალდაბის XI კლასის მოსწავლეებს (მასწ. ი. ხარაძე) ზერელე და უმართებულო წარმოდგენა აქვთ ხალხოსან მწერლებზე. მათი აზრით „ნ. ლომოური ხალხოსანი მწერალი იმიტომ იყო, რომ მას ხალხში სიარულით უნდოდა გადაეგდო ბატონყმობა და გლეხების მდგომარეობა გაეუმჯობესებია“. გარკვეული წარმოდგენა არა აქვთ იმ დროინდელ სოციალ-პოლიტიკურ ვითარებაზე, ხალხოსნურ მოძრაობაზე და „ხალხოსანი“ ლომოურის ზედმეტი სახელი ჰგონიათ.

მოსწავლეთა ცოდნის სიღარიბე მქლავნდება აგრეთვე ნაკიანის (ჩხოროწყუს რაიონი) საშუალო სკოლაში (მასწ. ანა ყალიჩავა). ამ

სკოლის VII კლასის მოსწავლეს ვ. კ. „კაცია-ადამიანის მოკლე შინა-
არსი 4 სტრიქონზე დაუწერია, მასწავლებელს კი ნაწროში 4-ზე
შეუფასებია. ამავე მოსწავლეს „დარისპანის გასაქირის“ მოკლე
შინაარსი 3 სტრიქონზე დაუწერია და შეუფასებაც 3 მიუღია.

ნაფიჩხოვოს საშუალო სკოლის მასწავლებელმა ვ. ნაქეებიამ
ა.კ. წერეთლის „გამზრდელის“ შესახებ სთქვა, რომ „ა.კ. წერეთელი
აქ ქადაგებს თავისულების იდეასო“ და ამის დასამტკიცებლად
მოიყვანა კიდევ ადგილი „რთულ ცხოვრების უარყოფი მიტრედი-
თაც კმაყოფილი“. პოემის შესახებ კი სთქვა: „პოემა არის ისტორიუ-
ლი ამბავი გრძლად და ლექსად გამოთქმულიო“.

ხაბუმეს საშუალო სკოლის მოსწავლეებმა (მასწ. ლ. ცირამუა)
არ იციან პროგრამით გათვალისწინებულ ნაწარმოებთა ტექსტი და
მსჯელობის დროს ეყრდნობიან ნაწარმოების შესახებ გავონილ ყურ-
მოკრულ ამბავს. XI კლასის მოსწავლემ დ. კლდიაშვილის „სამანი-
შვილის დედინაცვალის“ შინაარსი ასე გადმოსცა „გვერდევანიძე
ზის კარგ ცხენზე, ხელში მათრახი უჭირავს და არხეინად მიდისო“,
ხოლო დ. კლდიაშვილის შემოქმედებას ასე ახასიათებს: „ის არის
ხუმარა და სასაცილო მწერალიო“. ამ კლასის მოსწავლეებს წარმო-
დგენა არა აქვთ დ. კლდიაშვილის შემოქმედების დამახასიათებელ
მხარეებზე.

ქვემო-ალვანის (ახმეტის რაიონი) საშუალო სკოლის მასწავ-
ლებელმა დ. გოჩილაიძემ ე. ნინოშვილის „ჩვენი ქვეყნის რაინდის“
დამუშავებისას ტარიელ მკლავაძე მოსწავლეებს დაუხასიათა, რო-
გორც პიროვნება და არა გადაგვარების გზაზე დამდგარი თავადაზ-
ნაურობის ტიპიური წარმომადგენელი. ხაბუმეს საშ. სკოლის XI
კლასის მოსწავლეები „გლახის ნაამბობის“ მოქმედი პირების—დათი-
კოსა და ვაბროს კონფლიქტს პიროვნული, სუბიექტური მოტივებით
ხსნიან. მათ არა აქვთ ნათელი წარმოდგენა იმაზე, რომ დათიკო
მებატონის ტიპიური წარმომადგენელია, ხოლო ვაბრო დამტყვევებელი
ფენის სულისკვეთების გამომხატველი.

ზოგ სკოლაში ისტორიას ასწავლიან ფორმალურად და სათა-
ნადოდ არ აფასებენ ამ საგნის სწავლების მნიშვნელობას მოსწავ-
ლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის საქმეში. ისტორიის მასწავლე-
ბელთა ერთმა ნაწილმა ვულგარული სოციოლოგიზმის წინააღმდეგ
ბრძოლა ყალბად გაიგო; მოსწავლეები სწავლობენ უამრავ ფაქტს,

იზებირებენ სახელებს და სახელწოდებებს, არ გამოჰყოფენ მთავარს-
მეორე ხარისხოვანისაგან, არ უკავშირებენ უამრავ ქრონოლო-
გიურ თარიღებს ისტორიულ მოვლენებს და ამიტომ თარიღებს
ეკარგება მნიშვნელობა, როგორც ისტორიული პროცესის გაგებისა-
თვის აუცილებელ ელემენტს. მოსწავლეებს არა აქვთ გააზრებული
მოვლენათა შორის მიზეზ-შედეგობრივი ურთიერთობა და არ შე-
სწევთ უნარი ამათუიშ მოვლენას მისცენ სწორი ისტორიული შე-
ფასება.

მაგალითად, ხაბუშის საშუალო სკოლის (ჩხოროწყუს რაიონი,
მასწ. ნ. ჯანელიძე) მე-10 კლასების მოსწავლეებს არასწორი წარმო-
დგენა აქვთ 1905—7 წლის რევოლუციისაზე: „ეს რევოლუცია მოსკოვ-
ში მოხდა“. ისინი დეკემბრის აჯანყებასა და რევოლუციას ერთ-
მანეთში ურევნენ, არ ესმით რევოლუციის მიზეზები, მამოძრავებელი
ძალები, ხასიათი, „ჩარტისტული მოძრაობის“ დამარცხების ძირი-
თადი მიზეზები, რუსეთში სამოციანი წლების ბურჟუაზიული რე-
ფორმების აზრი. მათ არც ფაქტიური მასალა იციან, არ შესწევთ
უნარი ისტორიული ფაქტების განზოგადებისა, მაგ. პეტრე I-ის
ბრძოლას ბალტიის ზღვის სანაპიროებისათვის ვერ უკავშირებენ
სხვა ამგვარ ბრძოლებს (ივანე VI, ბორის გოდუნოვი), რომ აქედან
გააკეთონ გარკვეული დასკვნა რუსეთისათვის ბალტიის ზღვის მნი-
შვნელობის შესახებ.

თერჯოლის საშუალო სკოლის (ჩხარის რაიონი, მასწ. კ. ჯაფა-
რიძე) მე-9 კლასის მოსწავლეები სრულიად ვერ ერკვევიან საფრან-
გეთ-პრუსიის ომის გამომწვევ მიზეზებში (პრუსია, როგორც ომის
მთავარი მიზეზი მოსწავლეებისათვის არ არის ცნობილი). მოსწავ-
ლეებს პარიზის კომუნის დამარცხების მთავარ მიზეზად მხოლოდ ის
მიჩანიათ, რომ კომუნარებმა ვერ გამოიყენეს ბანკები და ტიერის
წინააღმდეგ შეტევა დაავიწყდა. ისინი არ იცნობენ მარქსის, ლენინისა
და სტალინის შეხედულებებს კომუნის ისტორიული მნიშვნელობის
შესახებ.

ნაკიანის საშუალო სკოლის (ჩხოროწყუს რაიონი, მასწ. ყალაჩაევა)
მე-10 კლასის მოსწავლეები ნაროდნიკების წინააღმდეგ პლენხანოვისა
და ლენინის ბრძოლის დახასიათებისას ვერ არკვევენ პროლეტა-
რიატისა და გლეხობის როლს რევოლუციურ მოძრაობაში. მხო-
ლოდ ასახელებენ, რომ ნაროდნიკები გლეხობაზე ამყარებენ იმე-
დებსო; მათ არ ესმით, თუ რატომ ცდებოდნენ ამ საკითხში ნაროდ-

ნაკები, რატომ არის პროლეტარიატი ყველაზე უფრო რევოლუციური კლასი, როგორი იქმნებოდა გლეხობის როლი რუსეთის რევოლუციაში და სხვა.

ზენდრის რეაწლიანი სკოლის (ვანის რაიონი, მასწ. აკ. ქავთარაძე) მე-8 კლასის მოსწავლეებმა შესძლეს დაესახელებიათ საფრანგეთის აღმავალი ბურჟუაზიის ზოგერთი იდეოლოგი (მაგ. მონტესკიე, რუსო), მაგრამ თუ რით არის ცნობილი მონტესკიე, მოსწავლეებმა არ იციან.

ქ. ბორჯომის რუსული საშუალო სკოლის (მასწ. ხევსურიშვილი) მე-5 კლასის მოსწავლეებს ფარაონი წარმოდგენილი ყავთ, როგორც მზრუნველი და მთელი ხალხის მოამბე. ნომების გაერთიანებას მოსწავლეები და თვით მოსწავლებელი ხსნიან მხოლოდ და მხოლოდ გეოგრაფიული ფაქტორებით. ამავე სკოლის VIII კლასის მოსწავლეებს საფრანგეთის ბურჟუაზიული რევოლუცია წარმოდგენილი აქვთ, როგორც ისეთი რევოლუცია, რომლის მიზანს შეადგენდა კაცობრიობის საბოლოო განთავისუფლება ექსპლოატაციისაგან; ვერ ერკვევიან ნაპოლეონ პირველის საგარეო და საშინაო პოლიტიკის არსში. მოსწავლეთა აზრით ნაპოლეონი მთელი საფრანგეთის მოსახლეობის ინტერესების დამცველი იყო.

სოფ. წაღვერის საშუალო სკოლის (ბორჯომის რაიონი, მასწავლებელი ჯღენტი) მე-5 კლასის მოსწავლეებს არა აქვთ ნათელი წარმოდგენა მონობის შესახებ. მათი აზრით ათენის დემოკრატია, დემოკრატია იყო ყველასათვის. მოსწავლეებს არ ესმით, რომ დემოკრატია მაშინდელ საბერძნეთში მონათმფლობელთა კლასის დემოკრატია იყო და საზოგადოების ჩაგრული ფენა ყოველგვარ უფლებებს მოკლებული იყო. ამავე სკოლის მე-7 კლასის მოსწავლეებს არ ესმით განსხვავება მიწათმფლობელურ საზოგადოებასა და ფეოდალურ საზოგადოებას შორის.

სოფ. სალხინოს საშუალო სკოლის (ვანის რაიონი) მე-9—მე-10 კლასის მოსწავლეებს (მასწ. ზ. ჩაჩანიძე) წარმოდგენა არა აქვთ პეტრე I-ის მოღვაწეობის შესახებ. მათ არა სწორი და ძალზე ბუნდოვანი წარმოდგენა აქვთ პუგაჩოვის ხელმძღვანელობით მომხდარ გლეხთა ომზე. სრულიად ვერ ერკვევიან რუსეთში მომხდარ საგლეხო რეფორმებში და არ იციან თუ როგორი შეფასება მისცა ლენინმა 70-ანი წლების რეფორმებს.

მოსწავლეებს არა აქვთ ნათელი წარმოდგენა, თუ რა არის ბურჟუაზიული რევოლუცია და რით განსხვავდება იგი სოციალისტური რევოლუციისაგან.

ბევრი სკოლის მასწავლებლები, ფიზიკის, ქიმიის, ბოტანიკის, ზოოლოგიის, ადამიანის ანატომიის, ფიზიოლოგიისა და დარვინიზმის საფუძვლების საპროგრამო მასალის დამუშავების პროცესში არ აქცევენ ყურადღებას დიალექტიკურ - მატერიალისტური მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბების საქმეს. აღნიშნული საგნების სწავლება ძირითადად იმით განისაზღვრება, რომ მოსწავლეები ეცნობიან ბუნების ცალკეულ ფაქტებსა და მოვლენებს, იმახსოვრებენ მათ გარეგნულ აღწერილობას, წიგნური ენით მექანიკურად, გაუაზრებლად იზეპირებენ კანონებს, დებულებებს, ხოლო ღრმად ვერ წვდებიან ფაქტებსა და მოვლენების წარმოშობისა და განვითარების კანონზომიერებაში.

ზოგი სკოლის უფროსი კლასის მოსწავლეები ვერ ერკვევიან მატერიისა და ენერჯის ცნებათა განსაზღვრაში, მათ არა აქვთ ელემენტარული წარმოდგენა მატერიისა და ენერჯის მუდმივობისა და გარდაქმნის კანონებზე, იმაზე, რომ მოძრაობა მატერიის არსებობის ფორმაა და რომ მატერია მოძრაობის გარეშე ისევე შეუძლებელია, როგორც მოძრაობა მატერიის გარეშე. არა აქვთ ნათელი წარმოდგენა ბუნების მოვლენათა და საგანთა მატერიალურობაზე, რადგანაც არ ეცნობიან საგანთა ნამდვილ თვისებებს, ვერ არკვევენ კავშირს ბუნების არაორგანულ და ორგანულ ნაწილებს შორის. არა აქვთ გამომუშავებული სწორი მატერიალისტური თვალსაზრისი დედამიწაზე სიცოცხლის წარმოშობასა, ორგანულ სამყაროს წარმოშობის მატერიალურ საწყისისა და მისი შემდგომი განვითარების კანონზომიერების შესახებ; არ შესწევთ უნარი მასალის შესწავლის საფუძველზე მიღებული ცოდნა გამოიყენონ ცრუმორწმუნეობის უსაფუძვლოების დასამტკიცებლად და სხვა.

ბევრ სკოლაში იმის გამო, რომ ბუნების მოვლენების (ფიზიკური, ქიმიური) შესწავლის დროს ნაკლებად არის გამოყენებული თვალსაჩინო სწავლების მეთოდები (ცდა, ლაბორატორიული მუშაობა, უშუალო დაკვირვება). მოსწავლეების მიერ ვერ არის დაძლეული ძირითადი ცნებებისა და დებულებების გააზრებულად ათვისება, რის გამოც მათთვის გაუგებარი ხდება ნივთიერების აგებულ-

ბაზე ამეჰმად დაღგენილი თეორიების შინაარსი, რომლითაც ახსნილ უნდა იქნეს ესა თუ ის ფიზიკური ან ქიმიური მოვლენის მექანიზმი. ყვარლის რაიონის შილდის საშუალო სკოლის მე-5 კლასის მოსწავლეებმა (მასწავლებელი ნ. ბურღიაშვილი) არადამაკმაყოფილებლად იციან ბოტანიკის პროგრამით გათვალისწინებული სასწავლო მასალა, ვერ ერკვევიან მცენარის ფესვის დანიშნულებაში და ფოთლის აგებულებაში, არ იციან, თუ რა ნივთიერება წარმოიქმნება ფოთოლში და რა მნიშვნელობა აქვს სინათლესა და ქლოროფილს სახამებლის წარმოქმნისათვის.

ამავე სკოლის VII კლასის მოსწავლეების ცოდნის დონე დაბალია, მათ არ იციან ფრინველის გარეგანი აგებულება, შინაგანი ორგანოები, ფრინველთა კლასში შემავალი რაზმები და ფრინველთა გამრავლება; არა აქვთ ნათელი წარმოდგენა ფრინველის ფრენასთან შეგუებაზე და მისი ორგანოების საამისოდ მომარჯვებულობაზე.

ბორჯომის რაიონის წაღერის სკოლის მე-5 კლასის მოსწავლეებს (მასწავლებელი ელ. რუხაძე) მცენარის კვირტის აგებულება და დანიშნულება არა აქვთ სწორად წარმოდგენილი, არ არიან გარკვეული კვირტის გაშლის მატერიალურ ფაქტორში და გარემოს გავლენაში, სწორად არა აქვთ გააზრებული, რომ ბუნების მოვლენები გამოწვეულია გარკვეული მატერიალური მიზეზებით და არა რაიმე მიზნობრივი აქტით.

ახმეტის რაიონის საშუალო სკოლის მე-5 კლასის მოსწავლეთა მოზაიდების დონე მეტად დაბალია (მასწ. თ. ქინკლაძე) მოსწავლეებმა არ იციან ქურქელ-ბოქკოვანი კონები, კამბიუმის მერქანისა და ლაფანის დანიშნულება, არა სწორად აქვთ წარმოდგენილი თესლის დანიშნულება და გალივების პროცესი, მათი განაარტებით მცენარე იმიტომ იკეთებს თესლს, რომ მას არ უნდა გადაშენება, არ იციან, რომ ჩანასახი არის მატერიალური საწყისი მომავალი მცენარისა.

ბორჯომის რაიონის ყვიზისის საშუალო სკოლის VII-კლასის მოსწავლეებმა (მასწავლებელი შ. ბეთიაშვილი) არ იციან, თუ რას შეისწავლის ზოოლოგია, ისინი არ არიან გარკვეული კლასიფიკაციის მნიშვნელობაში, მათ მცენარეთა და ცხოველთა კლასიფიკაციის ფუძემდებლად ჩ. დარვინი მიაჩნიათ, ვერ მარტავენ, თუ რას ეწოდება ხელოვნური და ბუნებრივი კლასიფიკაცია, ვერ ასახელებენ ხერხემლიანთა ქვეტიების ვერცერთ კლასს, არ არიან გარკვეული

იმაში, თუ თევზის სხეულში რატომ შეერევა ვენური სისხლი არტერიულ სისხლს, წარმოდგენა არა აქვთ ცვალებადი ტემპერატურის მქონე ცხოველებზე, გარემოს ტემპერატურის გავლენაზე, არ იციან თევზის სუნთქვია ორგანოები, სად მდებარეობს ლაყუჩები, მათი აგებულება და საიდან ღებულობს თევზი ჟანგბადს, წარმოდგენა არა აქვთ იმაზე, თუ რა ნიშნებით განსხვავდება თავკომბალა ბაყაყისაგან, როგორ მიმდინარეობს თავკომბალას ბაყაყად გარდაქმნის პროცესი და რა მნიშვნელობა აქვს მეტამორფოზს ცხოველთა სამყაროს ამა თუ იმ კლასის ეხლანდელ ფორმათა წარმოშობის ახსნის საქმეში; არ იცნობენ ცხოველთა სამყაროს გადაშენებულ ფორმებს და არ შესწევთ უნარი მონაზონ ეხლანდელ ფორმებსა და გადაშენებულ ფორმათა შორის მსგავსი ნიშანთვისებები.

ახალდაბის საშუალო სკოლის VIII კლასის მოსწავლეებმა იციან ადამიანის ანატომიისა და ფიზიოლოგიის კურსის ფაქტიური მასალა, მაგრამ არ იციან, რომ ადამიანის ტვინი „მალალორგანიზებული მატერიაა“, კარგად არ ესმით ფიზიოლოგიური პროცესის ნამდვილი ბუნება. ფიზიოლოგიურ პროცესებს ვერ ანსხვავებენ წმინდა ფიზიკურსა, ქიმიურსა და მექანიკურ პროცესებისაგან, მაგ. ღვიძლში შაქრის ცხოველურ სახამებლად — გლიკოგენად გარდაქმნა მათ მხოლოდ ქიმიურ პროცესად მიაჩნიათ, ხოლო წვრილი ნაწლავიდან საზრდოს შეწოვა წარმოდგენილი აქვთ როგორც უჯრედის მუშაობის შედეგი. ირკვევა, რომ მოსწავლეებს არა აქვთ ნათელი წარმოდგენა ფიზიოლოგიური პროცესების მატერიალობაზე და ამ პროცესებს ისინი აიგივებენ ფიზიკურსა და ქიმიურ პროცესებთან.

ზემოაღვანის საშუალო სკოლის IX კლასის მოსწავლეები (მასწავლებელი ს. შეშაბერიძე) არ არიან გარკვეული დარჯინის მოძღვრების ძირითად საფუძვლებში, არ იციან რა არის ბუნებრივი გადარჩევა, წარმოდგენა არა აქვთ არსებობისათვის ბრძოლის ფორმებზე. ვერ ანსხვავებენ ერთიმეორისაგან ბრძოლას სახეთა შიგნით და სახეობათა შორის, არ არიან გარკვეული ორგანიზმთა საარსებო პირობებთან შეგუების მიზანშეწონილობის შეფარდებით ხასიათში, ასახელებენ არსებობისათვის ბრძოლის მაგალითებს, მაგრამ არ იციან, რომ ამ მოვლენას საფუძვლად უდევს გარკვეული მატერიალური ფაქტორები.

ვანის რაიონის სალხინოს საშუალო სკოლის IX კლასის მოსწავლეები (მასწავლებელი კ. ძაგნიძე) მსჯელობენ ჩ. დარჯინის მო-

ძღვრების ძირითად საფუძველზე (ცვალებადობა, მემკვიდრეობა, ხელოვნური და ბუნებრივი გადარჩევა, ბრძოლა არსებობისათვის), მათ იციან, რომ რელიგიის მსახურნი და ბურჟუაზიულე მემკვიდრეები ილაშქრებდნენ ჩ. დარვინის წინააღმდეგ, მაგრამ არ არიან გარკვეული იმაში, თუ დარვინის მოძღვრება სახეობათა წარმოშობის შესახებ, როგორ აბათილებდა იდეალისტურ-რელიგიურ შეხედულებას ორგანულ სამყაროს მარადიულობისა და უცვლელობის შესახებ.

ვანის საშუალო სკოლის VIII კლასის მოსწავლეებმა (მასწ. თ. აბრამიძე) იციან ქიმიის პროგრამით გათვალისწინებული მასალა, მაგრამ არ არიან გარკვეული ქიმიურ მოვლენათა არსში. იციან ზეპირად ნივთიერებათა მარადისობის კანონი, მათ არ ესმით ამ კანონის მნიშვნელობა, მატერიის მარადიულობის ახსნისათვის და ცრუმორწმუნეობის წინააღმდეგ ბრძოლის საქმეში.

სალხინოს და ახმეტის საშუალო სკოლების IX კლასის მოსწავლეებმა (მასწავლებელი ან. ძაგნიძე და ზ. ნარეშელაშვილი) არ იციან ქიმიურ ტოლობათა შედგენა, არ ესმით ნივთიერებათა ფიზიკური და ქიმიური თვისებები, მარილთა ნომენკლატურა, მტავათა ფუძიანობა და ვალენტიანობა; ისინი არ არიან გარკვეული ბუნებრივ მოვლენათა ურთიერთ-კავშირსა და ურთიერთ-გავლენაში, არა აქვთ წარმოდგენილი ჟანგვა-აღდგენის პროცესის ერთდროული მიმდინარეობა, ასევე ნათელი წარმოდგენა არა აქვთ ანალიზსა და სინთეზზე და ატომისა და მოლეკულების მოძრაობაზე.

ყვიბისის საშუალო სკოლის XI კლასის მოსწავლეებმა (მასწავლებელი მ. ბეთიაშვილი) არადაამაკმაყოფილებლად იციან არაორგანული ქიმიის კურსი, მათ ვერ განმარტეს, თუ რა არის ჟანგეული, მტავა, მარილი, მტავათა ფუძიანობა, ელემენტთა ვალენტიანობა, მოსწავლენი არ არიან კარგად გარკვეული მარილთა მიღების ყველა ხერხებში, ქიმიის ისტორიის ელემენტარულ საკითხებში, მათ ნათელი წარმოდგენა არა აქვთ ლომონოსოვის, ლავუაზიეს და დალტონის მოღვაწეობის შესახებ.

კაქრეთის საშუალო სკოლის XI კლასის ვერცერთმა მოსწავლემ ვერ შესძლო ინერციის, აჩქარებისა და მასის სწორად განმარტება. ეს გარემოება აიხსნება იმით, რომ მოსწავლეთა მიერ არ არის გააზრებული ამ ცნებების ფიზიკური შინაარსი. ამ გარემოებით აიხსნება აგრეთვე ისიც, რომ მოსწავლეებმა ვერ შესძლეს განესხევავებათ მასა წონისაგან. მოსწავლე აღნიშნავს, რომ მასა ინერციის საზომი

არის, მაგრამ განძარტების შინაარსი მისთვის მიუწვდომელი რჩება, რადგან ამ საგანზე მათი ცოდნა არაა გამოიმუშავებული ნივთიერების ინერციულობაზე უშუალო დაკვირვებისა და მასზე ცდის მოხდინის შედეგად.

ჯიმიტის საშუალო სკოლის VIII კლასის მოსწავლეები (კაქრეთის რაიონი) ორთქლს თვალბილულად თვლიან და ის მათ ნაცრი-ფრად მიუჩნევათ. ცხადია, ასეთი ყალბი გაგებით შეუძლებელია მისაწვდომი გახდეს მოსწავლეთათვის გაზების მოლეკულურ-კინეტიკური თეორიის საფუძვლები.

მსგავსი უცოდინარობისა და ფიზიკურ მოვლენებზე არასწორ შეხედულებათა წყაროდ უნდა ჩაითვალოს ფიზიკის სწავლების საქმეში თვალსაჩინო სწავლების მეთოდის უგულებელყოფა და ის, რომ ნაცვლად ცოცხალი ექსპერიმენტისა ჯერ კიდევ ფართო გასაქანი აქვს ზეპირსიტყვიერ სწავლებას. ამის გამო მოსწავლეთათვის გაუგებარი ხდება სხვადასხვა თეორიები, რომლებითაც უნდა ახსნილ იქნეს ესა თუ ის ფიზიკური კანონზომიერება. მაგალითად, ლითონების ელექტრობის კარგი გამტარობის დახასიათებისათვის, მოსწავლეები ვერ იყენებენ ელექტრონულ თეორიას, რომლის თანახმადაც ყველა ლითონის ატომი კარგავს გულას ირგვლივ მბრუნავ ერთ ან რამდენიმე ელექტრონს, რომლებსაც თავისუფალი ელექტრონები ეწოდება და რომლებიც მოძრაობენ ატომებს შორის და რომ ეს თავისუფალი ელექტრონები ხდიან ლითონებს კარგ გამტარებად. ფიზიკური მოვლენების შესწავლისას მატერიალურ სამყაროზე სწორი შეხედულების გამოიმუშავების საქმეში დიდი მნიშვნელობა ენიჭება ისტორიზმს, რასაც სწავლების დროს თითქმის უმრავლეს შემთხვევაში გვერდს უხვევენ მასწავლებლები. მოსწავლეებს არ ესმით, რომ მექანიკის განვითარების აუცილებლობა წარმოშვა მანქანათმშენებლობის საქმის განვითარებამ, ენერჯის გარდაქმნის კანონის აღმოჩენა დაკავშირებული იყო მანქანაძრავების განვითარებასთან, თეთრი და მღებავი ნივთიერებანი აღმოჩენილი იქნა საფეიქრო მრეწველობის ზრდასთან დაკავშირებით, ევოლუციური იდეების განვითარება წარმოშვა მეცნიერებისა და სოფლის მეურნეობის სხვადასხვა ჯიშების განვითარების საჭიროებამ და სხვა.

ზემოაღნიშნულ საგნების სწავლებაში არსებული ნაკლოვანებანი უმთავრესად იმით აიხსნება, რომ მასწავლებლებს არ გააჩნიათ თავისი სავნის ღრმა და საფუძვლ იანი ცოდნა, არ იბრძვიან იდეურ-

პოლიტიკური დონის ამალღებისა და მარქსისტულ-ლენინური მსოფლმხედველობის დაუფლებისათვის. ბევრ მასწავლებელს კიდევ არა აქვს შეგნებული, რომ სწავლების ხასიათი და აღზრდის შინაარსი არსებითად დამოკიდებულია იმაზე, თუ რამდენად მაღალია მასწავლებლის იდეურ-პოლიტიკური მომზადების დონე, რამდენად საფუძვლიანად არის შეიარაღებული მარქსისტულ-ლენინური მსოფლმხედველობით, რამდენად კულტურული და განათლებულია იგი.

ამის შედეგად მასწავლებელთა ერთი ნაწილი ნაკლებად კითხულობენ მარქსის, ენგელსის, ლენინისა და სტალინის თხზულებებს, არ ეცნობიან პოლიტიკურ ბროშურებს, თვალყურს არ ადევნებენ პერიოდულ ჟურნალ-გაზეთებს, თანამედროვე საერთაშორისო პოლიტიკურ ვითარებას და სუსტად ერკვევიან მიმდინარე პოლიტიკის საკითხებში. ცხადია, ასეთ მასწავლებლებს არ შესწევთ უნარი საგნის სწავლებას მისცენ იდეურ-პოლიტიკური შინაარსი და აღზარდონ მარქსისტულ-ლენინური მსოფლმხედველობით შეიარაღებული ახალგაზრდები.

ახმეტის საშუალო სკოლის მასწავლებელი ანტონოვა და ზემო-ალვანის საშუალო სკოლის მასწავლებელი თავბერიძე, არ ზრუნავენ იდეურ-პოლიტიკური დონის ამალღებაზე; ისინი არ იცნობენ საკავშირო კ. პ. (ბ) დადგენილებას ჟურნალ „ზეზდასა“ და „ლენინგრადის“ შესახებ და არც ამხ. ჟღანოვის მოხსენებას ამ საკითხზე, თანამედროვე მხატვრულ ლიტერატურიდან კარგა ხანია არაფერი წაუკითხავთ. მასწავლებელი თავბერიძე, მისი განცხადების თანახმად, მეორე-ჯერ კითხულობს კ. გამსახურდიას „დიდ ოსტატის მარჯვენას“, მხოლოდ არაფერი იცის გამსახურდიას ნოველების წიგნის შესახებ, რომელიც ჩვენი კრიტიკის მიერ დაგმობილ იქნა, როგორც იდეურად მიუღებელი, არ კითხულობს ჟურნალ „მნათობს“ და არაფერი გაუგონია საქართველოს მწერალთა კავშირის მესამე ყრილობაზე ამხ. პ. შარიას მიერ გაკეთებულ მოხსენების შესახებ.

ახმეტის საშუალო სკოლის ბიოლოგიისა და ქიმიის მასწავლებელი თ. ქინქლაძე, ყვიბისის საშუალო სკოლის მასწავლებელი მ. ბეთიაშვილი, ვანის საშუალო სკოლის მასწავლებელი თ. აბრამიძე, შილდის საშუალო სკოლის მასწავლებელი მ. ნერსესაშვილი არ იცნობენ მარქსიზმ-ლენინიზმის კლასიკოსების შეხედულებებს, არ ეცნო-

ბიან მეცნიერების მიღწევებსა და არ კითხულობენ პერიოდულ გამოცემებს.

სოფ. სალხინოს საშუალო სკოლის (ვანის რაიონი) ^{ისტორიის} მასწავლებელი ზ. ჩაჩანიძე სრულიად არ ზრუნავს თავისი იდეურ-პოლიტიკური დონის ამიღლებისათვის, არ კითხულობს მარქსისტულ-ლენინურ ლიტერატურას; ის არ სარგებლობს სასკოლო ბიბლიოთეკაში არსებული წიგნებით, არ ემზადება გაკვეთილებისათვის. მან მე-9 კლასში ახალი მასალის ახსნა ასე დაიწყო: „დღეს დავამთავრეთ სსრ კავშირის ხალხთა ისტორია და ვიწყებთ ახალი ისტორიის შესწავლას. ახალი ისტორია იწყება პარიზის კომუნიდან. საფრანგეთში იწყება ბრძოლა, 18 მარტს დაიწყო პარიზის კომუნა. მარქსი აფასებდა კომუნას. 1918 წლის გამოსვლას პროლეტარიატი ხელმძღვანელობდა—მისი ბელადები. 7 ნოემბერს დაიწყო რევოლუცია. 1870 წელს ატყდა სამოქალაქო ომი“.

ქოლას საშუალო სკოლის მასწ. კ. ჭეჭია (ჩხოროწყუს რაიონი) კარგად ვერ ერკვევა საზოგადოებრივ მოვლენათა ისტორიულ აუცილებლობის საკითხებში და არასწორ განმარტებას აძლევს მოსწავლეებს ისტორიული ფაქტების შესახებ. ნაპოლეონის გამარჯვებათა მთავარ მიზეზად (VIII კლ.), ნაპოლეონის სამხედრო ცოდნასა და გამოცდილებას სთვლის, მას მხედველობიდან გამოორჩა ბურჟუაზიული წყობილების პროგრესიული ხასიათი, ფეოდალურ წყობილებასთან შედარებით. იგივე ითქმის სოფ. ზეინდარის რვაწლიანი სკოლის (ვანის რაიონი) მასწ. აკ. ქავთარაძის შესახებ. მან ვერ განუძარტა მოსწავლეებს ნაპოლეონის ომები, როგორც უსამართლო ომი და მისი დაპყრობითი ხასიათი. 1812 წლის ომის განხილვის დროს ხაზი ვერ გაუსვა რუსეთის ჯარების შესანიშნავ სიმტკიცეს, პარტიზანთა გმირობას და გამჭირაობას; მასწავლებელმა აღნიშნული მასალა არ დაუკავშირა დიდი სამამულო ომის საკითხებს და სხვა.

მეთოდურ გაერთიანებისა და სკოლის მეთოდური კომისიების მუშაობა მთელ რიგ შემთხვევებში ფორმალურ ხასიათს აჩარბებს. მეთოდური მუშაობა მასწავლებელთა შორის იმგვარად არის წარმართული, რომ იგი არსებითს და ნამდვილ დახმარებას ვერ უწყევს მასწავლებლებს საგნების სწავლების მალალ იდეურ-პოლიტიკურ დონეზე აყვანის საქმეში. მეთოდურ კომისიებებს სხდომებზე ხშირად ისმენენ მოხსენებებს მხატვრული ნაწარმოების, ისტორიის ცალკეულ თემებისა და სხვა საკითხების სწავლების შესახებ, მაგრამ ეს მოხსენ-

ნებები ატარებენ განუყენებულ და „საერთო“ ხასიათს და მხედველობის გარეშე დატოვებული სკოლაში ამ საგნების სწავლების არსებული მდგომარეობა.

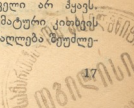

სკოლის პედაგოგიური საბჭოებიც ხშირ შემთხვევაში ვერ ასრულებენ მათზე დაკისრებულ მოვალეობას. შეიქმნილი სკოლებში პედაგოგის სხდომებზე უმთავრესად ისმინენ კლასის ხელმძღვანელების ანგარიშს „ეკონომიკის შედეგების“ შესახებ. ოქმში ჩასწერენ: კლასში რამდენი მოსწავლეა, რამდენი იგვიანებს, რამდენი არ დადის, რამდენი ასწრებს, რამდენი ვერ ასწრებს.“

მაგრამ ნაკლებად მსჯელობენ იმაზე, თუ როგორ ისწავლეს მოსწავლეებმა, რა იციან, რა არ იციან მათ. რა გზით მიიღწია მასწავლებელმა წარმატებას, რატომ ჩამორჩა ესა თუ ის მოსწავლე და სხვა. ამის გამო პედაგოგიურ საბჭოს დადგენილებანი მშრალია, ზოგადია. არავის არაფერს არ ავალებს და არც არავინ ასრულებს მათ.

სკოლის დირექტორები და სასწავლო ნაწილის გამგეები მასწავლებლებს ესწრებიან გაკვეთილებზე, მაგრამ დასწრებას ძალზე ცოტა სარგებლობა მოაქვს. მითითებანი მასწავლებლების მიმართ ამოიწურება მსუბუქი და უწყინარი შენიშვნებით — „მასწავლებელმა ჟურნალი არ ამოიკითხა“, „მოსწავლეები ხელს მალა სწევდნენ“, „მასწავლებელმა ზევით აიხედა“, „ჩქარა დაპარაკობდა“, „ბევრს დადიოდა“ და მისთანათ. ასეთი მითითებანი ამცირებს სკოლის დირექტორისა და სასწავლო ნაწილის გამგის ავტორიტეტს და ზიანს აყენებს მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის საქმეს.

დასახელებულ სკოლებში მასწავლებლების გამოცდილებათა ურთიერთვაზიარებას არ მიმართავენ. ზემოაღვანის საშუალო სკოლის მე-7 პარალელ კლასებში ქართულ ენასა და ლიტერატურას თავებრიძე და ქაიძე ასწავლიან. ეს მასწავლებლები იმდენად კარჩაკეტილად მუშაობენ, რომ არ იციან თუ თითოეული მათგანი რა მასალას გადის კლასში. მრავალ სკოლებში მივიწყებულია კლასგარეშე კითხვის საქმე. ბიბლიოთეკაში არსებული წიგნებით არა მარტო მოსწავლეები არ სარგებლობენ, არც მასწავლებლები ამჟღავნებენ წიგნების წაკითხვის სურვილს. ზემო-აღვანში 1500-დე წიგნი მოიპოება. წიგნები ხელუხლებლად უწყვიათ კარადებში, მათ მკითხველი არ ჰყავს. მხატვრული და პოლიტიკური ლიტერატურის სისტემატური კითხვის გარეშე მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური დონის ამაღლება შეუძლებელია.

ბელია. შემოწმებულ სკოლებში იშვიათად ტარდება უფროს კლასების მოსწავლეთათვის ლექციები, საუბრები, მოხსენებანი, კონსულტაციები და ინფორმაციები პოლიტიკურ, ლიტერატურულ და მეცნიერული ხასიათის საკითხებზე.

ხშირ შემთხვევაში განათლების განყოფილების მუშაკები ნაკლებად დაინტერესებული არიან მასწავლებელთა იდეურ-პოლიტიკური დონის ამოღებით და არ აფასებენ ამ მნიშვნელოვან ფაქტორს სასწავლო-აღმზრდელობით მუშაობის საქმეში. ამიტომ არის, რომ სასკოლო ინსპექტორები, განათლების განყოფილების გამგეები ამოწმებენ ცალკე საგნების სწავლების მდგომარეობას, მაგრამ იშვიათად თუ ამოწმებენ, როგორ დგას მარქსისტულ-ლენინური განათლების საქმე, როგორ იბრძვიან მასწავლებლები თავიანთ იდეურ-პოლიტიკური დონის ამოღებისათვის, როგორ დგას პოლიტიკური აგიტაცია მასწავლებლებს შორის, ეწყობა თუ არა მათთვის ლექციები, საუბრები, კონსულტაციები იდეოლოგიურ საკითხებზე, გააჩნიათ თუ არა სათანადო ლიტერატურა, ჟურნალ-გაზეთები და სხვა.

ასეთი უყურადღებობის შედეგია, რომ სკოლებში არ მოიპოვება პოლიტიკური-მხატვრული ლიტერატურა, პედაგოგიური და პოლიტიკური ჟურნალ-გაზეთები, იშვიათად ტარდება მასწავლებლებისათვის ლექციები, მოხსენებები და საუბრები პოლიტიკურ და მეცნიერულ საკითხებზე.

ზემოაღნიშნული ნაკლოვანებანი ჩვენს სკოლებში მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის დარგში მოწმობენ იმას, რომ ზოგი სკოლა და მასწავლებელი არ დგას მეთხე სტალინური ხუთწლედში დასმული ამოცანების მოწოდების სიმაღლეზე. ზოგ მასწავლებელს ჯერ კიდევ არა აქვს სათანადოდ შეგნებული მასზე დაკისრებული სასახელო და საპატიო ამოცანის—ახალთაობის კომუნისტურად აღზრდის უაღრესად დიდი სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობა და უდარდელად ეკიდება თავისი მოვალეობის შესრულებას.

მოსწავლეთა იდეურ პოლიტიკური აღზრდის დარგში ზემოაღნიშნულ ნაკლოვანებათა დროულად აღმოფხვრის მიზნით კოლეგია ადგენს:

დაწყებითი რვაწლიანი და საშუალო სკოლების მასწავლებლებმა, კლასის ხელმძღვანელებმა:

1. განსაკუთრებული გულმოდგინებით მოჰკიდონ ხელი საკავშირო კ. 3. (ბ) ისტორიის მოკლე კურსისა და მარქსის, ენგელსის, ლენინის და სტალინის ნაწერების საფუძვლიანად შესწავლას;

სისტემატურად დაესწრონ ადგილობრივ პარტიულ და საბჭო-
თა ორგანოების მიერ მოწყობილ ლექციებს, მოხსენებებს, საუბრობებს
და კონსულტაციებს და მიიღონ აქტიური მონაწილეობა პოლიტიკურ-
ლიტერატურულ და სხვა მეცნიერულ საკითხების განხილვაში;

2. მარქსისტულ-ლენინურ მსოფლმხედველობისა და თანამედრო-
ვე პოლიტიკის საკითხებზე განმარტებებისა და კონსულტაციის მისა-
ღებად მჭიდრო კავშირი დაამყარონ საქალაქო და რაიონულ პარ-
ტიულ კაბინეტებთან;

3. იკითხონ ჟურნალ-გაზეთები, გაეცნონ ლიტერატურის, ხელოვ-
ნების, ისტორიისა და საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა მიღწე-
ვებს; შეისწავლონ მეოთხე სტალინურ ხუთწლედში ჩვენი ქვეყნის
სახალხო მეურნეობისა და ცალკე დარგებში დასახული გეგმები და
არსებული მიღწევები და იგი სისტემატურად გაოიყენონ სწავლე-
ბის დროს;

4. იზრუნონ ცალკე საგნების შესაბამისი ლიტერატურით სას-
კოლო ბიბლიოთეკების შესავსებად. მოსწავლეებს შეუდგინონ ცალ-
კე საგნებში კლასგარეშე საკითხავი წიგნების სია და ხელი შეუწე-
ყონ მათ წიგნების შეძენაში; მეთვალყურეობა გაუწიონ წიგნების
კითხვას, მოაწყონ მკითხველთა კონფერენცია და წაკითხულის გარ-
შემო სჯა-ბაასი; წაკითხულ ნაწარმოებთა შესახებ სწორი თვალ-
საზრისის გამომუშავების მიზნით, საჭიროების შემთხვევაში, მოსწავ-
ლეებს მისცენ საჭირო ახსნა-განმარტებანი.

5. საგნობრივ წრეების სამუშაო გეგმები იმგვარად შეადგინონ,
რომ ისინი შეიცავდნენ ცალკე საგნების საპროგრამო მასალასთან
ერთად მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის საკითხებს და
მთელი წრეობრივი მუშაობა, რეფერატები, მოხსენებები, საუბრები
იმგვარად წარიმართოს, რომ მოსწავლეებში იმუშავებდნენ ლიტერა-
ტურული, ისტორიული და სხვა მეცნიერებათა ფაქტებისა და მოვ-
ლენების მარქსისტულ-ლენინური ანალიზის უნარს;

6. უფროს კლასების მოსწავლეთათვის რეგულარულად, სათა-
ნადო ცხრილის მიხედვით, მოაწყონ ლექციები, მოხსენებები და
პოლიტიკური ინფორმაციები, აგრეთვე დისპუტები და ლიტერატურ-
ული გასამართლებანი.

ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლებმა:

1. მხატვრული ნაწარმოების ფაქტიური მასალის განხილვის
დროს მკვეთრად გაუსვან ხაზი კლასიკოსთა ნაწარმოებებში მოც-

მელ გმირთა კლასობრივ ბუნებას, მისწრაფებას, განწყობილებას და მათ იდეოლოგიას, ღრმად გააშუქონ გმირთა სოციალური გარემო და მათ შორის არსებული კლასების ურთიერთობა; საბჭოთა მწერლების მხატვრული ნაწარმოების შესწავლის საფუძველზე მოსწავლეებს ნათლად აჩვენონ საბჭოთა ადამიანების მაღალი მორალური თვისებანი, სიმართლე, პირდაპირობა, შრომისმოყვარეობა, ჰუმანიურობა, სიმტკიცე-შეუდრეკლობა, სამშობლოსადმი სიყვარული;

2. მოსწავლეებში მაღალი მორალური თვისებებისა, იდეურობის და მხატვრული გემოვნების გამომუშავების მიზნით, ფართოდ გამოიყენონ საბჭოთა ჟურნალ-გაზეთებში გამოქვეყნებული ნარკვევები, ფელეტონები, ლექსები და მოთხრობები ჩვენი ქვეყნის მოწინავე ადამიანების, სოციალისტურ შრომის გმირების, შრომაში თავგანწირულობისა და ლენინ-სტალინის პარტიისადმი უსაზღვრო ერთგულების შესახებ;

3. საშუალო სკოლის უფროს კლასებში წერიითი თემების შერჩევის დროს განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ იმას, რომ თემები შეიცავდენ ნაწარმოების იდეური მხარის გარჩევა-ანალიზს;

4. გულდასმით გაასწორონ წერიითი ნამუშევრები და მათი შეფასება აწარმოონ იმის მიხედვით, თუ რამდენად ენობრივად სწორად არის შესრულებული ნაწარმოები, რამდენად ეხერხება მოსწავლეებს ფაქტიური ლიტერატურული მასალის ცოდნის საფუძველზე აზრის თანმიმდევრულად გაშლა და რამდენად სწორ იდეურ თვალსაზრისს ატარებს მოსწავლე თემის ძირითადი ამოცანის გაშუქებისას.

ისტორიის მასწავლებლებმა:

ისტორიული ფაქტებისა და მოვლენების შესწავლისას მოსწავლეებს სათანადო განმარტებანი მისცენ, რომ ეს ფაქტები და მოვლენები დამოუკიდებლად წარმოშობილი, მუდმივად უცვლელი კატეგორიები კი არ არიან და არც ერთმანეთის გვერდით არსებობენ, არამედ მიზეზშედეგობრივ კავშირში იმყოფებიან და კანონზომიერად იცვლებიან საზოგადოების სოციალ-ეკონომიური პირობების შეცვლასთან ერთად;

2. მოსწავლეებს კონკრეტული მაგალითებით უჩვენონ, რომ ისტორიული პირები თავიანთი სურვილის მიხედვით კი არ მოქმე-

დებდნენ, არამედ მათი შეხედულებანი, განწყობილებანი და მისწრაფებანი საზოგადოებრივ ცხოვრების ამა თუ იმ საფეხურზე ისტორიული აუცილებლობით არიან განსაზღვრული;

საქართველოს
ხელისუფლება

3. ორგანიულად დაუკავშირონ ისტორიული მასალის შესწავლა თანადროულობის შესანიშნავ მოვლენებს; ისტორიული და თანამედროვე მასალების შესწავლა მკიდროდ დაუკავშირონ მოსწავლეებში მამაცობის, საბჭოთა წყობილების უძლეველობის შეგნების გამომუშავებას, პატრიოტული გრძნობებისა და სიმტკიცის აღზრდას; არ დაუშვან წარსულის ნაძალადევი და მექანიკური დაკავშირება თანამედროვე საკითხებთან და აღკვეთონ ისტორიის სწავლებაში ზერელობის, აპოლიტიკურობის უიდეობის ყოველგვარი გამოვლინებანი;

4. ზუსტად განუმარტონ მოსწავლეებს ისტორიული ცნებები და ტერმინები და ყურადღება მიაქციონ მათ გააზრებულად შეთვისებას;

5. მტკიცედ მოსთხოვონ მოსწავლეებს ქრონოლოგიური თარიღების დამახსოვრება და იგი მკიდროდ დაუკავშირონ ისტორიული პროცესების გაგებას;

6. ისტორიის წრეებში განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ მარქსისტულ-ლენინურ მსოფლმხედველობის საფუძველზე ისტორიული მოვლენებისა და ფაქტების გაშუქებას და უზრუნველჰყონ მოსწავლეებში ამ იდეოლოგიის თვალსაზრისით ისტორიული მოვლენების ანალიზის ჩვევა-უნარის გამომუშავება.

ბუნებისმეტყველების, ქიმიისა და ფიზიკის მასწავლებლებმა:

1. პროგრამით გათვალისწინებული სასწავლო მასალის გავლისას განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ მოსწავლეთა მიერ კურსის შეგნებულად შეთვისებას, ბუნების მოვლენები ვააშუქონ ისე, რომ მოსწავლეთათვის გასაგები გახდეს მოვლენის წარმოშობა-განვითარების არსი და ბუნებაში არსებული კანონზომიერებანი;

2. საგნების სწავლება ორგანულად დაუკავშირონ სოციალისტური სოფლის მეურნეობის და წარმოების პრაქტიკას, ფართოდ გამოიყენონ სწავლებაში ექსკურსიები ბუნებაში, კოლექტიურსა და საბჭოთა მეურნეობებში და წარმოებებში, გააცნონ მოსწავლეებს ჩვენს ქვეყანაში მოპოებული მიღწევები და ნათელი გახადონ მოსწავლე-

თათვის თუ როგორ იმორჩილებს ადამიანი ბუნებას მოწინავე მეცნიერებათა გამოყენებით;

3. გააცნონ მოსწავლეებს ჩვენი სახალხო მეურნეობის მართვაში და განვითარების მეოთხე სტალინური ხუთწლიანი გეგმის საკითხები;

4. სათანადო თემების შესწავლასთან დაკავშირებით ფართოდ გააშუქონ საბჭოთა კავშირში საბუნებისმეტყველო მეცნიერებათა წარმატებანი და ის დიდი მზრუნველობა, რომლითაც გარემორტყმულია საბჭოთა მეცნიერება;

5. ფართოდ გამოიყენონ ისტორიზმი, გააცნონ მოსწავლეებს გამოჩენილ ბიოლოგთა, ქიმიკოსთა და ფიზიკოსთა ცხოვრება და მოღვაწეობა; ყოველი ახალი აღმოჩენები საბუნებისმეტყველო მეცნიერებაში, გააშუქონ ისტორიულ ასპექტში და ნათელი გახადონ მოსწავლეთათვის ამ აღმოჩენა-ძილწევათა წინაპირობები;

6. გადაკრით გააუმჯობესონ მოსწავლეთა კლასგარეშე წრეების მუშაობა, წრეების სამუშაო გეგმაში გაითვალისწინონ ისეთი საკითხების დამუშავება, რაც ხელს შეუწყობს მოსწავლეთა საერთო განვითარების დონის ამაღლებასა და მათ კომუნისტურად აღზრდას;

7. პროგრამით გათვალისწინებული მასალის დამუშავებისას ფართოდ გამოიყენონ თვალსაჩინოება—ცდები, დაკვირვებები, ლაბორატორულ-პრაქტიკული მუშაობა; მოაწყონ სკოლაში ბუნების ცოცხალი კუთხე და სასწავლო-საკდელი მიწის ნაკვეთი; სისტემატურად ავარჯიშონ მოსწავლეები ფიზიკისა და ქიმიის ამოცანების ამოხსნაში და გრაფიკული სამუშაოების შესრულებაში (დიავრამების, ნახაზების და სქემების შედგენა);

8. სისტემატური და გეგმაზომიერი ხასიათი მისცენ განვლილი მასალის განმეორებას და მიიღწიონ მოსწავლეთა მიერ კურსის მთლიანსა და გააზრებულ შეთვისებას.

სკოლის დირექტორებმა:

1. ყოველმხრივ შეუწყონ ხელი მასწავლებლებს მარქსისტულ-ლენინური განათლების დონის ამაღლების საქმეში, რისთვისაც:

ა) დაეხმარონ მასწავლებლებს საკავშირო კ. პ. (ბ) ისტორიის მოკლე კურსის ღრმად და მტკიცედ შესწავლაში;

ბ) სათანადო ორგანოებთან შეთანხმებით მოაწყონ მასწავლებლებისათვის ლექციები, მოხსენებები, საუბრები პოლიტიკურ, ლიტერატურულ და მეცნიერების სხვა და სხვა საკითხებზე;

გ) უზრუნველპყონ მასწავლებელთა დასწრება საჯარო ლექცია-მოხსენებებზე;

დ) მიიღონ ზომები სასკოლო ბიბლიოთეკების პერიოდულ-
ჟურნალ-გაზეთებით და მეთოდური ლიტერატურით უზრუნველყოფა
ფად, მოაწიონ ჟურნალ-გაზეთების მასწავლებელთა კოლექტიური
კითხვა და აზრთა გაცვლა-გამოცვლა;

ე) სასკოლო ბიბლიოთეკა შეივასონ მარქს-ენგელს-ლენინ-სტალინის
თხზულებებით და ხელი შეუწყონ ამ თხზულებების ნაყოფიერად
გამოყენების საქმეს. გადამკრელი ზომები მიიღონ მხატვრული და
სხვა სახის ლიტერატურით სასკოლო ბიბლიოთეკის შესავსებად,
სისტემატური ხელმძღვანელობა გაუწიონ კლასგარეშე კითხვის საქმეს;

2. სისტემატურად შეამოწმონ ცალკე საგნების სწავლების მდგო-
მარეობა. განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ იმას, თუ გაკვე-
თილზე დამუშავებული მასალა, მეცნიერულ სიზუსტესთან ერთად,
იდეურ-პოლიტიკურად რამდენად სწორად შუქდება და როგორ
იყენებს მასწავლებელი საპროგრამო მასალას მოსწავლეებში კომუ-
ნისტური მორალისა და ჩვევების აღზრდისათვის;

3. ფართოდ დანერგონ საუკეთესო მასწავლებლების გამოცდი-
ლებათა გაზიარების პრაქტიკა. ამ მიზნით გამოიყენონ მასწავლებელ-
თა თათბირები და მეთოდური გაერთიანებანი, თათბირებზე მოი-
სმინონ მასწავლებელთა თვითანგარიში იმის შესახებ, თუ როგორ
უკავშირებს საპროგრამო მასალის დამუშავებას მოსწავლეების იდეურ-
პოლიტიკური აღზრდის საკითხებს;

4. პედაგოგიურ საბჭოს სხდომაზე მოისმინონ ცალკე საგნების
სწავლების მდგომარეობა და მეთოდურად და პედაგოგიურად გამარ-
თულ რჩევითა და დარიგებებით დაეხმარონ მასწავლებლებს მოს-
წავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის საქმის გასაუმჯობესებლად;

5. გადასინჯონ საგნობრივი წრეების სამუშაო გეგმები და
წრეების მუშაობა წარმართონ იმგვარად, რომ იგი ხელს უწყობდეს
მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური დონის ამაღლებას;

6. გადაჭირთ გააუმჯობესონ კლასის ხელმძღვანელების მუშაო-
ბა, მიიღონ მოსწავლეთა მიერ წესების მაღალხარისხოვნად შე-
სრულებას, განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ შეგნებული დის-
ციპლინის განმტკიცებას და სასკოლო რეჟიმის მტკიცედ დაცვას;

7. მოაწიონ სკოლაში უფრო ა კლასების მოსწავლეთათვის პო-
ლიტიკური ინფორმაციები.

განათლების განყოფილებათა გამგეობა:

1. უზრუნველყონ მასწავლო კაბინეტებისა და სასკოლო ბიბ-
ლიოთეკებისათვის გათვალისწინებული თანხების მთლიანად ათვისე-

ბა და კაბინეტებისა და ბიბლიოთეკების ახალი ხელსაწყოებითა და წიგნებით შეესება;

2. სათანადო ორგანოებთან შეთანხმებით მოაწყონ ბელთა მიერ „საკავშირო კ. პ. (ბ) ისტორიის მოკლე კურსის“ შესწავლა, მოაწყონ ლექციები, მოხსენებები, საუბრები და კონსულტაციები პოლიტიკურ და მეცნიერულ საკითხებზე;

3. სკოლების მუშაობის შემოწმებისას შეისწავლონ მასწავლებელთა იდეურ-პოლიტიკური დონის სიმალდე. გააოაკვიონ საგნის სწავლების იდეურ-პოლიტიკური შინაარსი და ამის მიხედვით შეაფასონ მასწავლებლების მუშაობა;

4. მოახდინონ საუკეთესო მასწავლებლების გამოცდილებათა განზოგადოება და უზრუნველყონ ამ გამოცდილებათა გაზიარება სხვა სკოლის მასწავლებელთათვის;

5. სათანადო თათბირებზე გააშუქონ ცალკეულ სკოლებში მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის დარგში არსებული მიღწევანი და დასახონ კონკრეტული ღონისძიებანი ამ დარგში შემჩნეულ დეფექტების გამოსასწორებლად.

6. გაფრთხილებული იქნან ქართული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებლები: ლეოხტი ცირამუა (ხაბუშის საშ. სკოლა), ევ. იობაშვილი (ყვიბისის საშ. სკოლა—ბორჯომის რაიონი), ანა ყალიჩავა, (ნაკიანის საშ. სკოლა), ბ. თავებრიძე (ხეშოალვანის საშ. სკოლა) ბ. ანტონოვა (ახმეტის საშ. სკოლა);

ისტორიის მასწავლებლები: ა. ხევსურ-შვილი (ბორჯომის რუსული საშ. სკოლა), აკაკი ქავთარაძე (ზეინდრის საშ. სკოლა, ვანის რაიონი), ზაქარია გიოშვილი (შილდის საშ. სკოლა, ყვარლის რაიონი).

ქიმიის და ბუნებისმეტყველების მასწავლებლები: მ. ბეთიაშვილი (ყვიბისის საშ. სკოლა, ბორჯომის რაიონი), ან. ძავნიძე (სალხინოს საშ. სკოლა, ვანის რაიონი), ს. შეშაბერიძე (ხეშოალვანის საშ. სკოლა, ახმეტის რაიონი), თ. ცინცაძე (ახმეტის საშუალო სკოლა).

ფიზიკის მასწავლებლები: ვლ. ხარაზიშვილი (კაქრეთის საშ. სკოლა), ი. ტუნჯიშვილი (ჯიმიტის საშ. სკოლა, კაქრეთის რ.);

თუ კი ისინი არ იზრუნებენ იდეურ-პოლიტიკური დონის ამაღლებისათვის და უახლოეს დროში გადაჭრით არ გაამჯობესებენ საგნების სწავლების ხარისხს, მათ აეკვეთებათ უფროს კლასებში მასწავლებლობის უფლება.

7. სალხინოს საშუალო სკოლის ისტორიის მასწავლებელს ბუბუჩაძე ჩაჩანიძეს, რომელმაც ისტორიის უცოდინარობა გამოამჟღავნა, ჩამოერთვას მე-8, მე-11 კლასებში ისტორიის გაკვეთილები.

8. გახეთ „სახალხო განათლების“ რედაქციამ სისტემატურად გააშუქოს რენი რესპუბლიკის სკოლების მასწავლებელთა მარქსისტულ-ლენინური განათლებისა და მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის მდგომარეობის საკითხები; რეკულარულად მოათავსოს გახეთში მეთოდური ხასიათის წერილები, ნარკვევები, მონოგრაფიები და მითითებანი, რომლებიც საჭირო დახმარებას გაუწევს მასწავლებლებს მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის სათანადო სიმალლეზე დაყენების საქმეში;

9. მასწავლებელთა დახელოვნების ინსტიტუტმა მოაწყოს მასწავლებელთათვის ადგილებზე საუბრები და კონსულტაციები მოსწავლეთა იდეურ-პოლიტიკური აღზრდის საკითხებზე და მეთოდური დახმარება გაუწიოს მასწავლებლებს სწავლების ხარისხის გაუმჯობესების დარგში.

საქართველოს სსრ განათლების მინისტრის

მოადგილე მ. ბურბულაძე.

1947 წ. 28 თებერვალი

ქ. თბილისი.

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროსადმი

1947 წლის, 17 მარტი

შემოწმების შედეგები საქართველოს სსრ განსახკომის 1944 წლის 7 თებერვლის ბრძანებისა—არასრულ საშუალო და საშუალო სკოლებში ფიზიკის სწავლებასთან დაკავშირებით სადემონსტრაციო მასპერიმენტების მოწყობისა, თვალსაჩინოების გამოყენებისა და ლაბორატორიული მუშაობის ჩატარების შესახებ.

რვაწლიან და საშუალო სკოლებში ფიზიკის სწავლებასთან დაკავშირებით სადემონსტრაციო ექსპერიმენტების მოწყობისა, თვალსაჩინოების გამოყენებისა და ლაბორატორიული სამუშაოების ჩატარების შესახებ საქართველოს სსრ განათლების სახალხო კომისარიატის 1944 წლის 7 თებერვლის ბრძანების საფუძველზე საქართველოს სსრ რესპუბლიკის ზოგიერთმა სკოლამ საფუძვლიანად გარდაქმნა მუშაობა. ამ მხრივ თვალსაჩინო წარმატებებს მიაღწიეს ქ. თბილისის ვაჟთა 24-ე (დირექტორი გ. კობახიძე—იგივე ფიზიკის მასწავლებელი), მე-20 (დირექტორი გ. სანაძე—იგივე ფიზიკის მასწავლებელი), 21-ე (დირექტორი ლოლობერიძე, მასწავლებელი ე. შაპოშნიკოვი), თელავის ვაჟთა I (დირექტორი გ. კირვალიძე, ფიზიკის მასწავლებელი ე. ნანობაშვილი), გურჯაანის (დირექტორი ქ. ცხადაძე, მასწავლებელი ლ. მესხაძე), დუშეთის (დირექტორი ე. მოსეშვილი, მასწავლებელი მ. ავეტიქოვი), ქ. მახარაძის ვაჟთა (მასწავ. გ. კალანდარიშვილი) და ზოგიერთმა სხვა საშუალო სკოლებმა.

ქ. თბილისის ვაჟთა 24-ე საშუალო სკოლის დირექტორი სისტემატორად ზრუნავს ფიზიკის კაბინეტის შევსებისათვის, რითაც ის საუკეთესო მატერიალურ ბაზას ჰქმნის ფიზიკის თვალსაჩინო სწავლებისათვის; მაგალითად, მიმდინარე სასწავლო წელს ამ სკოლის მიერ შექმნილია: უახლოესი გამოშვების საპროექტო ფანარი „ფიც“, მუდმივი და ცვლადი დენის ელექტრო-მოტორები, ელექტროფორული მანქანა, 8 ცალი ელექტროქურა, ელექტრომაგ-

ნიტური ანაწყოების ორი კომპლექტი, მაგნიტო-ელექტრული მანქანა, მუდმივი დენის ლაბორატორული ვოლტმეტრი და ამპერმეტრი, ომმეტრი და სხვ. შევსებულია აგრეთვე ამავე სკოლის ფიზიკის კაბინეტთან არსებული სახელოსნო, — შეძენილია ხეზე სამუშაო დაზვა, გირავი, ხერხები რკინისათვის, ალმასი, ქლიბები და სხვ. სახელოსნოში ნაყოფიერ მუშაობას ატარებს მოსწავლეები, ისინი აწარმოებენ მარტივ აგებულების დაზიანებულ ფიზიკის ხელსაწყო იარაღების შეკეთებას; ამზადებენ მოდელებს, ზოგიერთ ხელსაწყო-იარაღებს და სხვ. კაბინეტის ამგვარი შევსებით, სკოლამ წინა წლებთან შედარებით. საკმაოდ გააუმჯობესა ლაბორატორული მეცადინეობის ორგანიზაციის საქმე.

ანალოგიური მუშაობა აქვს ჩატარებული ქ. თბილისის ვაჟთა 21-ე და ვაჟთა მე-20 საშუალო სკოლებს.

ფიზიკის კაბინეტს მაქსიმალურად იყენებს თელავის ვაჟთა პირველი საშუალო სკოლის მასწავლებელი ელ. ნანობაშვილი. ის დაუფლებულია საგანს და საფუძვლიანად არის გარკვეული ფიზიკის სწავლების მეთოდებსა და ხერხებში. ამ სკოლის მოსწავლეებმა კარგად იციან ფიზიკის ხელსაწყო-იარაღების დანიშნულებისამებრ გამოყენება, ამჟღავნებენ საფუძვლიან ცოდნას და გააჩნიათ ლაბორატორული სამუშაოების შესრულებისათვის საჭირო და აუცილებელი ცოდნა-ჩვევები.

ფიზიკაში თვალსაჩინო სწავლების გაუმჯობესებისათვის კარგად მუშაობს აგრეთვე დღუშეთის საშუალო სკოლის მასწავლებელი მარიამ ავეტიქოვი; კაბინეტისათვის გამოყოფილია ცალკე ნათელი ოთახი, რომელიც უზრუნველყოფილია ლაბორატორული მეცადინეობის ჩატარებისათვის საჭირო მაგიდებით. შეკეთებულია კაბინეტში არსებული დაზიანებული ხელსაწყო-იარაღები, სამუშაოდაა გამართული ყველა იარაღი; ფიზიკის სწავლებისას მასწავლებელი ავეტიქოვი სადემონსტრაციო ექსპერიმენტს მოხდენილად უკავშირებს განსახილველი დებულებების თეორიულად დასაბუთებას. მაგალითად, მე-XI კლასში ცენტრისკენული აჩქარების ფორმულის გამოყვანის დროს მასწავლებლის მიერ საუკეთესოდ იყო დასაბუთებული ცენტრისკენული აჩქარების მიმართულების საკითხი.

ფიზიკის კაბინეტს კარგად უვლის და მაქსიმალურად იყენებს ყველა ხელსაწყო-იარაღს გურჯაანის საშუალო სკოლის მასწავლებელი ლ. მესხაძე. ამ სკოლაში კაბინეტისათვის გამოყოფილია ნა-

თელი და საქმარისი ზომის ოთახი; შედგენილია ხელსაწყო-იარაღების ზუსტი კატალოგი; ხელსაწყოები დალაგებულია დარბაზების მიხედვით და სუფთად ინახება კარადებში.

ასევე კარგად მუშაობს ქ. მახარაძის ვაჟთა საშუალო სკოლის ფიზიკის მასწავლებელი გრ. კალანდარიშვილი. ის საპროგრამო მასალის გავლასთან დაკავშირებით სისტემატურად ატარებს სადემონსტრაციო ცდებსა და ლაბორატორულ სამუშაოებს, დიდ ყურადღებას აქცევს ვარჯიშს ფიზიკის ამოცანების ამოხსნაზე. მასწავლებელ კალანდარიშვილს მიმდინარე სასწავლო წლის პირველ ნახევარში მე-11 კლასში საკლასო და საშინაო სამუშაოების დავალების სახით 100 მდე ამოცანა აქვს ამოხსნილი და ჩატარებული აქვს საკონტროლო სამუშაო.

საქართველოს სსრ განათლების სახალხო კომისარიატის 1944 წლის 7 თებერვლის ბრძანების საფუძველზე კარგად გარდაქმნა მუშაობა მახარაძის რაიონის განათლების განყოფილებასთან არსებულმა ფიზიკის ლაბორატორიამ (გამგე გრ. კალანდარიშვილი). ლაბორატორია მოთავსებულია ნათელ და საკმაო ფართობის მქონე ორ ოთახში. ერთში ინახება ფიზიკის ხელსაწყო-იარაღები, მეორეში — კი ტარდება საექსპერიმენტო ცდები და ლაბორატორული სამუშაოები; ლაბორატორული სამუშაოების ოთახში გაყვანილია წყალი, დადგმულია ცვლადი დენის ელექტროგენერატორი. მოწყობილია დაბნელება და ეკრანი პროექციული თვალსაჩინოებისათვის, ლაბორატორია შევსებულია საქმარისი რაოდენობით საკირო ხელსაწყო-იარაღებით და ინვენტარით; აქ სისტემატურად ტარდება კონსულტაციები საექსპერიმენტო ცდების დაკენებისა; ლაბორატორული სამუშაოებსა მოწყობისა და ფიზიკის პრაქტიკული ამოცანების ამოხსნის ხერხებისა და მეთოდების შესახებ; ასევე კარგად მუშაობს ქ. ფოთის განათლების განყოფილებასთან არსებული ფიზიკური ლაბორატორია.

მიუხედავად ამისა, საქართველოს სსრ რესპუბლიკის ზოგ სკოლაში არ სრულდება საქართველოს სსრ განათლების სახალხო კომისარიატის 1944 წლის 7 თებერვლის ბრძანება. ზოგი სკოლის დირექტორებს დღემდე არ უვიქრიათ კაბინეტისათვის სათანადო ოთახის გამოყოფაზე, კაბინეტის შევსებასა და კაბინეტში არსებული იარაღების მოვლასა და მათ დაუზიანებლად შენახვაზე. გორის რაიონის — სოფ. მერეთის საშუალო სკოლაში (დირექტორი ა. პაპიტაშვილი) ფიზიკისა და ქიმიის ხელსაწყო-იარაღები დამტვერიანებული

და დაზიანებული 5 კვ. მეტრიან ოთახში იატაკზე იყო დაყრდნობილი; ნაწილი იარაღებისა კი უწესრიგოდ იყო შეყრილი თარებზე. ერთდროულად დენიმე საკლასო ოთახი კი დირექტორს, ერთ მასწავლებელს და სკოლის დარაჯებს საცხოვრებელ ბინად აქვთ გადაქცეული, ხოლო ერთი ოთახი სრულიად გამოუყენებელია. სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის, ჯავის საშუალო სკოლის (დირექტორი ბიტიევი— იგივე ფიზიკის მასწავლებელი) ფიზიკის მდიდარი კაბინეტი მთლიანად დატაცებული და განადგურებულია. ამ კაბინეტიდან დარჩენილია მხოლოდ დამტვრეული სხვადასხვა ხელსაწყო-იარაღების ნაწილები, რომლებიც ღია და მინებზამტვრეულ კარაღებში უწესრიგოდაა შეყრილი.

ბაშკირეთის რუსულ საშუალო სკოლაში (დირექტორი—ს. სავიდი, მასწავლებელი—ქ. კანიდი და ს. ხარა(ციდი) ფიზიკისა და ქიმიის ხელსაწყოები და რეაქტივები გაფანტულია სხვადასხვა ადგილას. მაგალითად, ბურღონის მანომეტრი სამასწავლებლოში, საკანცელარიო ნივთების კარადაში აღმოჩნდა, ამავე კარაღის თავზე შეგდებული იყო ქოლის ფოტომეტრის ეკრანსაფარი, ხოლო ტესლას ტრანსფორმატორისა და ატვუდის მანქანის მხოლოდ სადგარები იყო დარჩენილი.

ზოგი მასწავლებელი უპასუხისმგებლო დამოკიდებულებას იჩენს ფიზიკის სწავლების საქმისადმი; არ ზრუნავს წესრიგში მოიყვანოს კაბინეტი, შეაკეთოს დაზიანებული ხელსაწყოები, სამუშაოდ გაამზადოს ახლად მიღებული იარაღები, დააღაგოს ისინი კარაღებში დარგების მიხედვით, შეადგინოს კაბინეტში არსებული ხელსაწყო-იარაღების ზუსტი კატალოგი, მტკიცედ დაიცვას ხელსაწყო-იარაღების მოვლა-შენახვის წესები და დანერგოს მოსწავლეებში ფიზიკის მარტივ ხელსაწყოთა თვითკეთების მეტად სწავლებლო პრაქტიკა; ფიზიკის სწავლებას პრაქტიკულად არ უკავშირებს საწარმოო პროცესებს; არ ზრუნავს თეორიულ ცოდნასთან ერთად მოსწავლეებში დანერგოს და განამტკიცოს მიღებული ცოდნის პრაქტიკულ ცხოვრებაში გამოყენების უნარი.

ყვარლის საშუალო სკოლის ფიზიკის მასწავლებელი დ. სეფაშვილი სრულიად არ იყენებს ფიზიკის კაბინეტს, მან არ იცის, თუ რა ხელსაწყო-იარაღები არის სკოლის ფიზიკის კაბინეტში, იმავე რაიონის შილდის საშუალო სკოლაში ფიზიკის კაბინეტი სრულიად გამოუყენებელია (მასწ. ე. შათირიშვილი), აღნიშნულ მასწავლებელს

არც ერთი ცდა არა აქვს ჩატარებული, ის ზოგჯერ მხოლოდ ხელსაწყოების ჩვენებით კმაყოფილდება. მაგალითად, წრედში ტროდენის ძალის გაზომვის საკითხი მან უბრალოდ ამპერიმეტრის ჩვენებით გადაწყვიტა.

გურჯაანის რაიონის ველისციხისა და დუშეთის რაიონის კობორტის საშუალო სკოლებში ბევრი ხელსაწყო-იარაღი გაუმართავი და დამტვერიანებული უწესრიგოდ არის დაყრილი მაგიდებზე. ამ სკოლებში ლაბორატორული სამუშაოების შესრულების საშუალება სრულიად არ არსებობს.

ზოგიერთი განათლების განყოფილება და პედაგოგიური კაბინეტი სკოლების მუშაობის შესწავლის დროს სრულიად უყურადღებოდ სტოვებენ თვალსაჩინო სწავლებისათვის აუცილებელი მატერიალური ბაზის მდგომარეობის გამორკვევის საქმეს; უგეგმოდ და შეუსაბამოდ ანაწილებენ სკოლებზე ახლად მიღებულ ხელსაწყო-იარაღებს; აუწყობელ ერთი და იგივე ხელსაწყოს სხვადასხვა ნაწილებს სხვადასხვა სკოლას უგზავნიან; არ გააჩნიათ სკოლებზე გაცემული სასწავლო ინვენტარის აღრიცხვა; არ ზრუნავენ გამოიყენონ ფიზიკის საუკეთესო მასწავლებლები შედარებით ნაკლები გამოცდილების მქონე მასწავლებელთა კვალიფიკაციის ამაღლების საქმეში; არ აწყობენ ფიზიკის მასწავლებელთათვის კონსულტაციებს, მოხსენებებს და ლექციებს სადემონსტრაციო ცდების ჩატარებისა, ლაბორატორული სამუშაოს მოწყობისა, ფიზიკის კაბინეტის მოწესრიგებისა და ფიზიკის სწავლებასთან დაკავშირებული სხვა მრავალი საკითხის გარშემო.

ლაგოდეხის რაიონის განათლების განყოფილებაში არ აღმოჩნდა წინა წლებში სკოლებზე დარიგებული ფიზიკის იარაღებისა და სხვა სასწავლო ინვენტარის სააღრიცხვო დოკუმენტი, რის გამოც შეუძლებელი შეიქნა იმის დადგენა, თუ რა რაოდენობისა, რა ღირებულებისა და რა სახის ხელსაწყო-იარაღები აქვთ მიღებული ცალკეულ სკოლებს. ყვარლის რაიონის განათლების განყოფილებას და პედაგოგიურ კაბინეტს ახლად მიღებული ერთიდაიგივე ხელსაწყო-იარაღების სხვადასხვა ნაწილები სხვადასხვა სკოლაში აქვს გაგზავნილი. მაგალითად, ტინდალის ხელსაწყოს (სითბოტევალობაზე) ერთი ნაწილი თუნუქის აბაზანა პარაფინის ფირფიტით და სადგამით ერთ სკოლაში აღმოჩნდა, ხოლო იგივე ხელსაწყოს მეორე ნაწილი—სხვადასხვა ნივთიერების სხეულები თავის ჩარჩოთი,—მეორე სკოლაში. მსგავს შემთხვევებს ჰქონდა ადგილი დუშეთის, გორის, ლა-

გოდებისა და ზოგიერთ სხვა რაიონში. ზოგჯერ განათლების განყოფილების მიერ სკოლაში ისეთი ხელსაწყო-იარაღი რომლებიც სკოლას უკვე აქვს, ან კიდევ ისეთი, რომლის გამოყენება სკოლაში შეუძლებელია არსებული ადგილობრივი პირობების გამო. მაგალითად, ათბქმის სოფლის ყველა საშუალო სკოლაში არის დახურული კონსტრუქციის რუმკორფის კოჭები, რომელთა გამოყენებისათვის აუცილებელია ცვალებადი დენი.

ფიზიკის სწავლებისას სადემონსტრაციო ექსპერიმენტებისა, ლაბორატორული სამუშაოებისა და თვალსაჩინოების გამოყენებლობის შედეგად ზოგი სკოლის მოსწავლეები ვერ იჩენენ საკმარის ცოდნას ფიზიკაში, არ იცნობენ ფიზიკის ხელსაწყო-იარაღებს, არა აქვთ ცდების დაყენების ელემენტარული ჩვევა და არ შესწევთ უნარი მიღებული ცოდნა სათანადოდ გამოყენონ პრაქტიკაში.

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ:

1. რვაწლიანი და საშუალო სკოლის დირექტორებმა, ფიზიკის მასწავლებლებმა, განათლების განყოფილებებმა და პედაგოგიურ კაბინეტებმა ფიზიკის სწავლების გაუმჯობესების მიზნით ზუსტად იზღმძღვანელონ საქართველოს სსრ განათლების სახალხო კომისარიატის 1944 წლის 7 თებერვლის ბრძანებით—არასრულ საშუალო და საშუალო სკოლებში ფიზიკის სწავლებასთან დაკავშირებით სადემონსტრაციო ექსპერიმენტების მოწყობისა, თვალსაჩინოების გამოყენებისა და ლაბორატორული სამუშაოების ჩატარების შესახებ (იხილეთ მეთოდური კრებული საშუალო სკოლის მუშაკთათვის 1946 წლის გამოცემა გვერდი 295).

2. დაევალოს აქარისა და აფხაზეთის ასსრ განათლების მინისტრებს, სამხრეთ-თხეთის ავტონომიური ოლქის განათლების განყოფილების გამგეს, ყველა ქალაქისა და რაიონის განათლების განყოფილების გამგეებს:

ა) 1947 წლის 1 აპრილამდე პირადად შეისწავლონ ფიზიკის კაბინეტების მოწყობისა და გამოყენების საკითხი ცალკეულ სკოლებში, დაეხმარონ სკოლის დირექტორებსა და ფიზიკის მასწავლებლებს საქართველოს სსრ განსახკომის 1944 წ. 7 თებერვლის ბრძანების ზუსტად გატარების საქმეში;

ბ) ახლად მიღებული ფიზიკის ხელსაწყო-იარაღების სკოლებზე განაწილების დროს ზუსტად გაითვალისწინონ ცალკეული სკოლების საპირობებანი და არ დაუშვან სკოლებში ისეთი ხელსაწყო-იარაღ-

ბის გაგზავნა, რომლებიც სკოლას უკვე აქვს, ან ისეთი ხელსაწყო-
იარაღებისა, რომლის გამოყენება მოცემული სკოლის პირობებში შეუ-
ძლებელია;

გ) შეარჩიონ ფიზიკის გამოცდილი მასწავლებლები და მათი
ხელმძღვანელობით რაიონის ცენტრში, რომელიმე სკოლასთან, მოაწ-
ყონ ფიზიკის სანიმუშო კაბინეტი, სადაც მასწავლებელთათვის პე-
რიოდულად ჩაატარონ სადემონსტრაციო ცდები, ლაბორატორული
სამუშაოები, კონსულტაციები, ლექციები და მოხსენებები ფიზიკის
სწავლების გაუმჯობესების საკითხებზე;

დ) ზუსტად აღრიცხონ ცალკეულ სკოლებზე დღემდე გაცემული
ფიზიკის ხელსაწყო-იარაღები მათი ღირებულების ჩვენებით, გაა-
პიროვნონ ისინი სკოლის დირექტორებზე სათანადო აქტით და
დააკისრონ მათ მატერიალური პასუხისმგებლობა.

3. სკოლის დირექტორებმა ფიზიკის მასწავლებლებს სათანადო
აქტით ჩააბარონ ფიზიკის კაბინეტის მთელი მოწყობილობა და დაა-
კისრონ მათ ამ მოწყობილობაზე მატერიალური პასუხისმგებლობა.

4. დაევალოს საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს
დაწყებითი და საშუალო სკოლების სამმართველოსთან არსებულ
მომრავ ლაბორატორია-სახელოსნოს:

ა) სკოლაში მისვლისას ადგილზე შეაკეთოს ზოგიერთი დაზიან-
ებული ხელსაწყო-იარაღები, გაძართოს და სამუშაოდ გაამზადოს
ფიზიკის კაბინეტი, ჩაუტაროს მასწავლებელს ხელსაწყოებზე სათა-
ნადო ცდები და სიტყვიერი ახსნა-განმარტებითი საუბარი მათი
გამოყენებისა და მოვლა შენახვის წესებზე;

ბ) მოაწყოს ქ. თბილისში დაზიანებული ხელსაწყო-იარაღების
შემკეთებელი სახელოსნო; ამავე სახელოსნოში დაამზადოს ზოგი-
ერთი ხელსაწყო-იარაღების ისეთი ნაწილები და დეტალები, რომ-
ლის დამზადება ადგილზეა შესაძლებელი.

5. საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს დაწყებითი
და საშუალო სკოლების სამმართველომ 1947 წლის 1 სექტემბრამ-
დე უზრუნველჰყოს ფიზიკის ხელსაწყო-იარაღების გამოყენებისა და
მოვლა-შენახვის წესებზე მასწავლებელთათვის დამხმარე პრაქტიკუ-
ლი სახელმძღვანელოს გამოცემა.

6. ფიზიკის კაბინეტისათვის საჭირო ოთახის გამოუყოფლო-
ბისა, ფიზიკის კაბინეტის ხელსაწყო-იარაღების მოუფლედლობისა
და სწავლებაში მათი გამოუყენებლობის გამო გამოეცხადოს სა-
ყვედური:

ა) გორის რაიონის სოფ. მერეთის საშუალო სკოლის დირექტორს ა. პაპიტაშვილს და ბაშქიჩეთის საშუალო სკოლის დირექტორს ს. ს. სავიდის.

ფიზიკაში თვალსაჩინო სწავლების ცუდად დაყენებისათვის გაფრთხილება მიეცეს:

ა) მერეთის საშუალო სკოლის ფიზიკის მასწავლებელ თ. მეცხვარიშვილს, ბ) ბაშქიჩეთის საშუალო სკოლის ფიზიკის მასწავლებელს ქ. კანიდს და ს. ხარაციდს; გ) ყვარლის პირველი საშუალო სკოლის მასწავლებელ დ. სეფიაშვილს და დ) შილდის საშუალო სკოლის მასწავლებელ ე. შათირიშვილს.

7. აღინიშნოს, რომ სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის, ჯავის საშუალო სკოლის დირექტორს—იგივე ფიზიკის მასწავლებელს ვ. ბიტევეს სკოლაში ფიზიკის კაბინეტის ხელსაწყო-იარაღების მოუვლელობისა და სწავლებაში თვალსაჩინოების გამოუყენებლობის გამო საქართველოს სსრ განათლების მინისტრის 1946 წლის 23 დეკემბრის № 2710 ბრძანებით გამოცხადებული აქვს საყვედური.

8. აღნიშნული ბრძანება გაეგზავნოს საქართველოს სსრ ყველა რვაწლიან და საშუალო სკოლას.

9. ეს ბრძანება 1947 წლის 30 მარტამდე განხილულ იქნას ყველა რვაწლიან და საშუალო სკოლების პედაგოგიურ საბჭოების სხდომებზე და დასახულ იქნას სათანადო ღონისძიებანი.

საქართველოს სსრ განათლების

მინისტრი ვ. კუპრაძე.

ბრძანება № 505

საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროსადმი

1947 წელი „20 მარტი“

შემოწმების შედეგები საქართველოს სსრ განათლების სახალხო კომისარიატის 1944 წლის 9 მარტის ბრძანებისა — არასრულ საშუალო და საშუალო სკოლებში ჭიმიის სწავლებასთან დაკავშირებით სადემონსტრაციო ექსპერიმენტების მოწყობისა, თვალსაჩინოების გამოყენებისა და ლაბორატორიული მუშაობის ჩატარების შესახებ

საქართველოს სსრ განსახკომის 1944 წლის 9 მარტის ბრძანების საფუძველზე ჭიმიის სწავლება საქართველოს სსრ რვაწლიან და საშუალო სკოლებში გასულ წლებთან შედარებით მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდა. ბევრ სკოლაში შევსებულია ჭიმიის კაბინეტი და ლაბორატორიები საჭირო ხელსაწყოებითა და რეაქტივებით; სათანადო ყურადღება ექცევა სადემონსტრაციო ცდებსა და ლაბორატორიულ სამუშაოებს; ფართო ადგილი აქვს დათმობილი ჭიმიის ამოცანათა ამოხსნაზე ვარჯიშს და კლასგარეშე მუშაობას, ამ მხრივ კარგი შედეგები აქვს მოპოვებული ქ. თბილისის ქალთა I საშუალო სკოლას (დირექტორი დარახველიძე—მასწ. ქ. ტუსკია); სკოლაში ჭიმიის ლაბორატორიასთან ერთად ცალკეა საპრეპარატორო ოთახი, ლაბორატორია უზრუნველყოფილია სამუშაო მაგიდებით, რომლებზედაც მოთავსებულია დასამუშავებელი თემის მიხედვით საჭირო რეაქტივები და ხელსაწყოები; სადემონსტრაციო მაგიდასთან მოწყობილია ამწოვი კარადა; ლაბორატორიის კედლები მორთულია ტაბულებით, დიაგრამებით, გამოჩენილ ჭიმიკოსთა სურათებით, ელემენტთა პერიოდული სისტემით და სხვ.

მუშაობისათვის კარგი პირობებია შექმნილი დუშეთის ვაჟა-ფშაველას სახელობის საშუალო სკოლაში (დირექტორი ეკ. მოსიაშვილი—მასწავ. ავეტიქოვი) ჭიმიის ლაბორატორია მოწყობილია ნათელ ოთახში, სადაც რეაქტივები და ხელსაწყოები სუფთად არის დალა-

გებული შესაფერ კარადებში; სკოლის დირექციისა და მასწავლებლის მიერ სისტემატურად ხდება საჭირო რეაქტივებით ლაბორატორიის შევსება; ლაბორატორია გამოყენებულია კლასგარეშე მუშაობისათვის ექსპერიმენტის დასაყენებლად; ამ სკოლაში ქიმიის სწავლება სწარმოებს სათანადო სადემონსტრაციო ცდებითა და ლაბორატორული სამუშაოებით.

ქ. თელავის ვაჟთა საშუალო სკოლაში (მასწავ. ნ. საყვარელიძე) ქიმიის გაკვეთილები ტარდება სადემონსტრაციო ცდებით და ლაბორატორული სამუშაოებით; მასწავლებელი სისტემატურად აწარმოებს ლაბორატორიის შევსებას და სრულ წესრიგში აქვს ხელსაწყო-რეაქტივები. ქიმიის სწავლება ასევე კარგადაა დაყენებული ქ. თბილისის ქალთა 23-ე, ვაჟთა მე-8, გურჯაანის, კაჭრეთის რაიონის ჯიმიითისა და ყანდაურას საშუალო სკოლებში.

აღნიშნული სკოლების მასწავლებლები ქიმიის სწავლებისას ფართოდ იყენებენ სადემონსტრაციო ცდებსა და ლაბორატორიულ მუშაობას, რის შედეგადაც დასახელებული სკოლების მოსწავლეები დაუფლებული არიან პროგრამით გათვალისწინებულ ქიმიის კურსს; კარგად იციან ვალენტობა, ნაერთთა ძირითადი კლასები, ჰალოგენები, გოგირდი, აზოტი, ფოსფორი, ნახშირბადი, ელემენტთა პერიოდული სისტემა, ელექტროლიტური დისოციაცია; კარგად ერკვევიან ორგანული ქიმიიდან ძირითად საკითხებში; აქვთ გამომუშაებული ხელსაწყო რეაქტივების გამოყენების ჩვევები, შეუძლიათ ზოგიერთი მარტივი ცდების მოწყობა და შესწევთ უნარი ქიმიის მიღებული ცოდნა სათანადოდ გამოიყენონ წარმოებასა და სოფლის მეურნეობაში.

მაგრამ, ამასთან ერთად ადგილი აქვს ნაკლოვანებებს: ზოგიერთი რვაწლიანი და საშუალო სკოლები არ არიან მომარაგებული თვალსაჩინო სწავლებისათვის საჭირო მასალით; ზოგ სკოლაში წლების მანძილზე შექმნილი რეაქტივები და ხელსაწყოები დანაგვიანებული და დაზიანებული შეყრილია კარადებში. მაგალითად, გორის რაიონის სოფელ მერეთის საშუალო სკოლაში (დირექტორი პაპიტაშვილი—მასწავლებელი თ. კასრაძე) ქიმიისა და ფიზიკის დაზიანებული და დანაგვიანებული ხელსაწყო-იარაღები პატარა ოთახის იატაკზე უწესრიგოდ იყო დაყრილი. ამ სკოლაში ქიმიის სწავლება ყოველგვარი თვალსაჩინოების გარეშე სწარმოებს, რის შედეგადაც მოსწავლეთა მომზადების დონე მეტად დაბალია. ამ სკოლის მე-11

კლასის მოსწავლეებმა ორგანულ ქიმიიდან არ იციან ბენზოლის მონოლოგიური რიგი და მისი ნაერთები, არაორგანულ ქიმიიდან მარილთა მიღების ხერხები და მარილთა ბუნება, ერთმანეთისაგან ვერ არჩევენ ატომსა და იონს; სუსტად იციან მენდელეევის პერიოდული სისტემა და ელექტროლიტური დისოციაცია და სხვ.

სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის ჯავის საშუალო სკოლაში (დირექტორი ბიტიევი—მასწავლებელი სანაკოვეა) წლების მანძილზე დაუსუფთაებელი ქიმიის რეაქტივები და ხელსაწყოები სამხედრო კაბინეტში დადგმულ ლურსმნით ჩაქედილ კარადაში იყო მოთავსებული. მიუხედავად იმისა, რომ კაბინეტის ხელსაწყოები და რეაქტივები სავსებით უზრუნველყოფს პროგრამით გათვალისწინებულ ცდების ჩატარებას და ზოგიერთ ლაბორატორულ მუშაობას, მასწავლებელს არავითარი ცდა არ ჩაუტარებია, რის გამოც მე-11 კლასის მოსწავლეები ვერ იცნობენ სინჯარას, კოლბას, მენზურას, მარილებს, მუჟავეებს და სხვ., არ იციან სპირტები, ვერ დაწერეს ერთატომიანი და მრავალატომიანი სპირტები; არა აქვთ წარმოდგენა ბენზოლის ჰომოლოგიურ რიგზე და მათ თვისებებზე; ვერ არჩევენ ალდეჰიდებისა და კეტონების დამახასიათებელ ჯგუფებს და სხვ. ამ სკოლის IX კლასის მოსწავლეებმა არ იციან ქანგეულების მიღება, კლასში ვერცერთმა მოსწავლემ ვერ შესძლო ფოსფორის ქანგეულის მიღება, ვერ დაახასიათა მუჟა და ფუძე, ვერ გამოთვალეს ელემენტის ვალენტობა ვერცერთ ქიმიურ ნაერთში.

ბორჩალოს რაიონის საშუალო სკოლაში (მასწავ. ა. ალიევი) ქიმიის კაბინეტის ხელსაწყოები და რეაქტივები X კლასის საკლასო ოთახის კედლის განჯინაში აღმოჩნდა. სკოლაში არ არის ხელსაწყოებისა და რეაქტივების აღრიცხვა, ისინი დაულაგებელია და მათ მოვლა-პატრონობაზე, დანაკლისის შევსებაზე და სწავლებაში მათ გამოყენებაზე არავინ ზრუნავს.

იმავე რაიონის სადახლოს საშუალო სკოლაში (მასწავ. ნ. მამედოვი) ქიმიის რეაქტივები ჩაყრილია სამხედრო კაბინეტის ხელსაწყოებში და არა აქვს არავითარი გამოყენება სწავლებაში.

ასეთივე მდგომარეობას აქვს ადგილი ყვარელის რაიონის, სოფ შილდის (მასწავ. ე. შათირიშვილი), კაპრეთის რაიონის, კაკაბეთის საშუალო და ზოგიერთ სხვა სკოლებში.

ზოგი რაიონის განათლების განყოფილება ნაკლებად ზრუნავს კაბინეტების შევსებაზე. ასე, მაგალითად, ბორჩალოს რაიონის განა-

თლების განყოფილებამ საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს თვალსაჩინო-ხელსაწყობა განყოფილებას სკოლების კაბინეტების ხელსაწყო-იარაღებისათვის 1946 წლის ოქტომბერში 41.000 მანქანა ჩაურიცხა, მაგრამ განათლების განყოფილებას ჯერ კიდევ არავითარი მასალა არ გაუტანია. ზოგან ქიმიის კაბინეტისათვის მიღებული მასალები საშუალო სკოლებზე არასწორად ნაწილდება. მაგალითად, გორის რაიონის განათლების განყოფილებას სოფ. ტყვიავის საშუალო სკოლისათვის ერთი კილოგრამი „დიფენილამინი“ მიუცია მაშინ, როცა ამავე რაიონის სხვა სკოლები აღნიშნული რეაქტივის ნაკლებობას განიცდის. ყვარელის რაიონის I საშუალო სკოლაში—5 კილოგრამამდე აზოტმყავა; ამ სკოლაში ქარბადაა აგრეთვე ბერთოლეს მარილი და სხვა რეაქტივები მაშინ, როცა ამავე რაიონის სხვა საშუალო სკოლებში აღნიშნული რეაქტივების უქონლობით შეუძლებელი ხდება ცდების ჩატარება.

ზოგი რაიონის პედაგოგიური კაბინეტი ვერ უწყევს სათანადო ხელმძღვანელობას ქიმიის მასწავლებლებს, არ ტარდება კონსულტაციები და ცდები, გამოუყენებელია დახელოვნებულ მასწავლებელთა გამოცდილება, არ არის მოწყობილი სამუშაო ლაბორატორია და სხვა.

ამ მიზეზების შედეგად საქართველოს სსრ ბევრ რეაწლიან და საშუალო სკოლის მოსწავლეებმა არადაამაკმაყოფილებლად იციან პროგრამით გათვალისწინებული მასალა ქიმიის და ვერ იჩენენ პრაქტიკაში მისი გამოყენების უნარს.

ვ ბ რ ძ ა ნ ე ბ:

1. განათლების განყოფილებათა გამგეებმა, სკოლის დირექტორებმა და ქიმიის მასწავლებლებმა ქიმიის სწავლების საქმეში ზუსტად იხელმძღვანელონ საქართველოს სსრ განათლების სახალხო კომისარიატის 1944 9 მარტის ბრძანებით—არასრულ საშუალო და საშუალო სკოლებში ქიმიის სწავლებასთან დაკავშირებით სადემონსტრაციო ექსპერიმენტების მოწყობისა, თვალსაჩინოების გამოყენებისა და ლაბორატორიული მუშაობის ჩატარების შესახებ (იხილეთ მეთოდური კრებული საშუალო სკოლის მუშაკთათვის 1946 წლის გამოცემა—გვ. 453).

2. დაევალოს აფხაზეთისა და აჭარის ასსრ განათლების მინისტრებს, სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის განათლების განყოფილების გამგეს, ყველა ქალაქისა და რაიონის განათლების განყოფილების გამგეებს:

ა) 1947 წლის 1 აპრილამდე პირადიდ შეისწავლონ ქიმიის ბინეტის მოწყობის საკითხი ცალკეულ სკოლებში; განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ ქიმიის კაბინეტებისა და ლაბორატორიების მოვლა-პატრონობას და მათ სწავლებაში გამოყენების საქმეს; დაეხმარონ სკოლას საქართველოს სსრ განსახკომის 1944 წლის 9 მარტის ბრძანების ზუსტად გატარების საქმეში;

ბ) რაიონის სკოლებისათვის ცენტრალიზებული წესით მიღებული ქიმიის ხელსაწყოები და რეაქტივები გაანაწილონ სკოლებზე საჭიროების მიხედვით, არ დაუშვან ერთ სკოლაში რეაქტივების დიდი რაოდენობით დაგროვება; ზუსტად აღრიცხონ ამა თუ იმ სკოლაში არსებული ჰარბი ხელსაწყო-რეაქტივები და საჭიროების მიხედვით გაუნაწილონ ისინი სხვა სკოლებს.

3. რაიონის პედაგოგიურმა კაბინეტებმა სისტემატური ხასიათი მისცენ მასწავლებელთა სემინარულ მუშაობას; მეთოდისტებისა და დახელოვნებული მასწავლებლების მეშვეობით ჩაუტარონ მასწავლებლებს კონსულტაციები, ცდები ცალკე თემების მიხედვით; ცდების ჩატარების დროს გაამახვილონ მასწავლებელთა ყურადღება სასკოლო ექსპერიმენტის ტექნიკაზე, ცალკეული ცდის კონკრეტულობაზე, პრეპარატების გამოყენებაზე და ცდის ჩატარების დროს საჭირო სიფრთხილის დაცვაზე.

4. დაევალოს ქიმიის მასწავლებლებს:

ა) სისტემატურად იზრუნონ ქიმიის კაბინეტის შევსებისათვის; კაბინეტში არსებული ხელსაწყოები და რეაქტივები დაალაგონ ჯგუფების მიხედვით; რეაქტივებსა და პრეპარატებს გაუკეთონ წარწერები და შეაჩვიონ მოსწავლეები რეაქტივების გამოცნობას, მათი ხმარების წესს და ცდისათვის საჭირო პრეპარატების მომზადებას;

ბ) ცალკე თემების მიხედვით ავარჯიშონ მოსწავლეები ქიმიური ამოცანების ამოხსნაზე; დაევალონ მოსწავლეებს გრაფიკული სამუშაოების—სქემების, დიაგრამებისა და ნახაზების შესრულება და სისტემატური ხასიათი მისცენ ამ დავალებათა შესრულების შემოწმებას;

გ) გააუმჯობესონ ნორჩქიმიკოსთა წრის მუშაობა; მოსწავლეთა ძალებით ქიმიის სხვადასხვა საკითხებზე ჩაატარონ რეფერატები, მოხსენებები და ექსპერიმენტები (შაბიამანის მიღება, საპნის მიღება,

ბორდოს ხსნარის დამზადება და სხვ.); შეაგროვონ ადგილობრივი მნიშვნელოვანი ქიმიური ნაერთების ნიმუშები (ნავთობი, ქვანახშირი, მანგანუმ-ნაერთები, სილიკატები, თიხები და სხვ.).

5. დაევალოს საქართველოს სსრ განათლების სამინისტროს დაწესებულებით და საშუალო სკოლების სამმართველოს მოძრავ ლაბორატორია-სახელოსნოს:

ა) სისტემატურად შეამოწმოს საქართველოს სსრ სკოლებში ქიმიის სწავლების საქმე; განსაკუთრებული ყურადღება მიაქციონ კაბინეტების მოწყობას, მოვლა-პატრონობას და მის გამოყენებას სწავლებაში;

ბ) სკოლებში მისვლისას აღმოუჩინონ მასწავლებლებს პრაქტიკული დახმარება, ჩაუტარონ მათ კონსულტაციები, ცდები ცალკე თემების მიხედვით; მოაწესრიგოს ქიმიის კაბინეტი, გააცნოს მათ ქიმიური პრეპარატებისა და ხელსაწყოების მომზადების მოვლა-პატრონობისა და გამოყენების წესები და განუმარტოს მასწავლებლებს უწარწერო რეაქტივების თვისობრივი შემოწმების მარტივი ხერხები.

6. ქიმიის კაბინეტის ხელსაწყოებისა და რეაქტივების მოუვლელობისა და მათი სწავლებაში გამოუყენებლობისათვის გამოეცხადოს საყვედური: ა) სამხრეთ-ოსეთის ავტონომიური ოლქის ჯავის საშუალო სკოლის ქიმიის მასწავლებელ სანაკოევს; ბ) ბორჩალოს საშუალო სკოლის ქიმიის მასწავლებელ ა. ალიევს, გ) გორის რაიონის მერეთის საშუალო სკოლის ქიმიის მასწავლებელ თ. კასრაძეს, დ) ბორჩალოს რაიონის სადახლოს საშუალო სკოლის ქიმიის მასწავლებელ ნ. მამედოვს და ე) კაჭრეთის რაიონის კაკაბეთის საშუალო სკოლის ქიმიის მასწავლებელ ქარსაულიძეს.

7. ეს ბრძანება 1947 წლის 30 მარტამდე განხილულ იქნას საქართველოს სს რესპუბლიკის ყველა რეაწლიან და საშუალო სკოლების პედაგოგიურ საბჭოს სხდომებზე და მიღებულ იქნას სათანადო ღონისძიებანი.

საქართველოს სსრ განათლების

მინისტრი ვ. კუპრაძე.

47
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

39
/ 13

მანუშისმცემელი რედაქტორი მ. ბურბულაძე

შეკვეთა № 469,

ტირაჟი 2000.

ფე 02607.

ლ. პ. ბერიას სახელობის პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი“, ლენინის, ქ. № 28